

L'impacte econòmic del tercer sector cultural a Catalunya

Dra. Anna Villarroya Planas (dir.)

Dr. Josep-Oriol Escardíbul Ferrà

Ajudant d'investigació: Francesc Benlliure Moreno

Desembre 2012

Sumari

1. Presentació i justificació.....	2
2. Objectius	2
3. Principals estudis entorn la valoració econòmica del tercer sector	3
4. Delimitació conceptual del tercer sector cultural en l'àmbit d'aquest treball	13
5. Metodologia d'anàlisi	19
6. Principals resultats.....	28
7. Conclusions	36
8. Referències bibliogràfiques.....	38
9. Annexos.....	43

1. Presentació i justificació

A la majoria de països europeus hi ha un consens cada cop més generalitzat entorn la necessitat i els avantatges que comporta la mesura del valor econòmic del tercer sector. A més de proporcionar eines avaluatives de l'impacte global de les polítiques dedicades al tercer sector, la seva mesura permetria reduir la distància entre el coneixement que es té del valor econòmic del sector i el seu valor social.

Tot i aquesta rellevància el seu estudi presenta certes mancances. En primer lloc, les eines tradicionals de mesura de l'impacte econòmic han resultat ser poc precises, i deixen intuir una valoració a la baixa de l'impacte real del sector. En segon lloc, la delimitació conceptual de "tercer sector" no és gens clara i sovint conceptes com el de tercer sector, economia social, voluntariat o sector sense afany de lucre, entre d'altres, s'utilitzen indistintament. Per últim, i donat l'àmbit d'interès d'aquest treball, els estudis que de manera específica s'adrecen al sector cultural són més aviat escassos.

Davant la rellevància econòmica del tercer sector i l'escàs predomini d'estudis centrats en l'àmbit cultural s'ha optat per analitzar la metodologia utilitzada en altres tipus d'estudis més generals, adreçats a la totalitat del tercer sector, del voluntariat o de l'economia social, amb l'objectiu d'aplicar-la posteriorment al sector cultural. Així, el treball que ara presentem s'estructura en sis apartats. En primer lloc, es presenten els objectius de l'estudi; a continuació, els principals estudis que, a nivell internacional i nacional, han mesurat l'impacte econòmic del tercer sector; en tercer lloc, es descriu el concepte "tercer sector cultural" que s'utilitzarà en aquest treball; en quart lloc, es presenta la metodologia del treball que permetrà mesurar econòmicament el tercer sector cultural a Catalunya; en l'apartat cinquè es mostren els principals resultats de l'estudi i finalment s'inclou un darrer apartat de conclusions.

2. Objectius

L'objectiu principal d'aquest treball és quantificar el valor econòmic de l'activitat del tercer sector cultural a Catalunya, entenent com a tal el conjunt de fundacions, federacions i associacions que desenvolupen la seva activitat en l'àmbit cultural.

Com a objectius específics d'aquest treball s'inclouen el càlcul i posterior anàlisi dels següents indicadors econòmics:

- El pes del tercer sector cultural en termes de volum d'ingressos respecte al volum d'ingressos generat pel sector cultural català i pel tercer sector català.
- El pes de la població activa ocupada en el tercer sector cultural en comparació amb la població activa ocupada en el sector cultural català i en el tercer sector català.
- El pes de les organitzacions existents en el tercer sector cultural en comparació amb el total de les organitzacions del tercer sector, així com al total d'empreses culturals catalanes.
- La dimensió econòmica del treball voluntari en el tercer sector cultural a Catalunya.

3. Principals estudis entorn la valoració econòmica del tercer sector

A diferència de l'impacte social del tercer sector, àmpliament estudiat des de l'àmbit acadèmic però també polític, l'anàlisi de l'impacte econòmic del tercer sector ha rebut, fins fa relativament pocs anys, una atenció més limitada per part d'acadèmics i governs.

En aquest apartat es realitza un breu repàs dels estudis més rellevants que, a nivell internacional i nacional, s'han realitzat sobre el tercer sector. En concret, es presta especial atenció a la metodologia utilitzada en cada estudi per tal de facilitar l'elecció d'aquella més adequada pel context català.

Cal assenyalar també que són pocs els estudis específics sobre l'impacte econòmic del tercer sector cultural i que aquests acostumen a formar part d'anàlisis més extenses al voltant del tercer sector, presentant una informació suficient encara que no específica a les característiques reals del sector cultural.

A més de la manca d'acord internacional, fins i tot nacional, entorn la nomenclatura que envolta el tercer sector, tampoc hi ha gaire consens envers el tipus de dades que haurien de permetre comparacions a nivell internacional. En aquest sentit, la manca d'acord al voltant del concepte i, per tant, entorn de la dimensió del seu contingut, és a dir, la

grandària del grup que es vol diferenciar, deriva en certa dificultat a l'hora de comparar estudis realitzats al voltant del tercer sector cultural.

En suma, l'objectiu d'aquesta recerca prèvia d'estudis no ha pretès definir un nou model pel context català al voltant del què és i què no és el tercer sector cultural i/o sobre quines dades haurien de ser les internacionalment comparables, sinó que ha servit per focalitzar la mirada en alguns d'aquells treballs que, de manera aplicada, han dimensionat quantitativament el tercer sector.

3.1 Estudis d'organismes internacionals

A nivell internacional, la majoria d'estudis que han intentat estimar el valor econòmic del tercer sector ho han fet a través de la valoració monetària del treball voluntari. Una institució clau, a nivell acadèmic, en la promoció i mesura del valor econòmic del voluntariat a les societats contemporànies ha estat el Centre d'Estudis Comparatius de la Societat Civil de la Universitat Johns Hopkins (JHU/CCSS). Aquesta Universitat ha dirigit diversos estudis sobre la contribució del sector del voluntariat a les economies nacionals i els seus PIB. En concret, el *Comparative Nonprofit Sector Project (Projecte comparatiu del sector sense afany de lucre)*, que inclou dades de 22 països, posa de relleu com les persones voluntàries representen prop del 5% de la població activa d'aquests països; com la seva contribució econòmica es troba al voltant dels 1,1 trilions de dòlars i com el nombre de persones que porten a terme algun tipus d'activitat voluntària equivaldria aproximadament a 29,6 milions de persones a jornada completa.

Al 2003, les Nacions Unides, en col·laboració amb la Universitat Johns Hopkins, varen preparar el *Handbook on Non-Profit Institutions in the System of National Accounts (Manual sobre les institucions sense afany de lucre en el sistema de comptabilitat nacional)* que proporciona eines als Instituts Nacionals d'Estadística per a incloure aquestes dades en els comptes nacionals. Aquest manual proposa crear un "compte satèl·lit" que permeti recollir, entre d'altres, les següents dades: el nombre d'organitzacions de la societat civil per àmbit d'activitat; el nombre de persones que treballen en organitzacions de la societat civil, tant de forma remunerada com voluntària; el valor afegit de les organitzacions de la societat civil; el valor de la contribució voluntària per àmbit d'actuació; el valor de les despeses operatives, així com de les fonts de

finançament. Amb aquest projecte es pretenia millorar el tractament de la societat civil o del sector sense afany de lucre en les estadístiques econòmiques nacionals.

El Centre Europeu del Voluntariat, conjuntament amb la Universitat Johns Hopkins, ha tractat d'integrar els països europeus i Eurostat en aquesta pràctica. De fet, l'Assemblea General del Centre Europeu de Voluntariat celebrada a Ljubljana (Eslovènia) l'abril de 2008 va tenir com a lema *Putting volunteering on the economic map of Europe (Posant el voluntariat en el mapa econòmic d'Europa)*. Tot i reconèixer que el voluntariat és molt més que una activitat econòmica, en l'esmentada Assemblea es va posar de relleu el seu valor, així com la possibilitat de ser comptabilitzat en termes econòmics.

Cal destacar també el projecte de l'Organització Internacional del Treball (ILO, en les seves sigles en anglès), que en la seva revisió dels estudis sobre població activa va considerar incloure, per primera vegada, qüestions sobre voluntariat. L'OIT va proposar a la Universitat Johns Hopkins realitzar un esborrany d'un possible *ILO Manual of the Measurement of Volunteer Work (Manual sobre la mesura del treball voluntari)* que permetés incorporar el voluntariat d'una manera regular en els informes sobre població activa en tots els països del món. Així, els estudis sobre població activa han estat utilitzats satisfactòriament per mesurar el treball voluntari en un considerable nombre de països, com per exemple, els Estats Units i Canadà. Aquest fet va portar a l'OIT i al Centre d'Estudis de la Societat Civil de la Universitat Johns Hopkins a convèncer d'altres països de la utilització d'aquest Manual aprofitant la commemoració del 2011. De fet, durant la XVIII Conferència Internacional d'Estadístiques d'Ocupació, que va tenir lloc a Ginebra (Suïssa) al novembre i desembre de 2008, es va prendre la decisió d'adoptar pautes per mesurar el treball de les persones voluntàries utilitzant estudis de població activa.

La rellevància d'aquest treball radica en la nova consciència global entorn l'impacte que el treball voluntari no remunerat té en l'economia. D'aquí la conveniència de la seva inclusió en les noves estadístiques que es generin al voltant del sector no lucratiu, propiciant una millora substancial en el coneixement del sector.

També dins la panoràmica internacional, cal assenyalar el suport que la Unió Europea, seguint les recomanacions del Centre Europeu del Voluntariat, ha demostrat en la necessitat de mesura econòmica del voluntariat a nivell europeu. En aquest sentit, cal destacar els següents documents:

- 2006. Opinió del Comitè Econòmic i Social sobre l'Activitat Voluntària: el seu paper en la Societat Europea i el seu impacte [2006/C 325/13].
- 2008. Opinió sobre la Contribució del Voluntariat a la Cohesió Econòmica i Social, Comitè de les Regions, Relator: Conseller Declan McDonnell ECOS-IV-017.
- 2008. Informe sobre el paper del voluntariat en la contribució a la cohesió econòmica i social. [A6-0070/2008] Parlament Europeu, Comitè de Desenvolupament de les Regions, Relator: Marian Harkin
- 2011. Comunicació de la Comissió Europea al Parlament Europeu, el Consell Europeu, el Comitè Europeu Econòmic i Social i el Comitè de les Regions sobre les polítiques de voluntariat a la Unió Europea (UE) i la recomanació de promoure activitats de voluntariat entre països membres de la UE.
- 2011. Conclusions del Consell de la UE sobre el paper de les activitats de voluntariat en la política social dels estats membres.

3.2 Estudis a nivell de països

A continuació s'inclou informació referent als estudis tant a nivell internacional (apartat 3.2.1) com per a l'Estat espanyol (3.2.2).

3.2.1 Estudis a nivell internacional

L'impacte econòmic del treball voluntari a les economies nacionals, regionals o locals ha passat també a tenir un interès central en les anàlisis i diagnòstics recents sobre el tema. Països com Bèlgica, Dinamarca, França, el Regne Unit o Suècia accepten àmpliament aquesta proposta. No obstant, cal destacar la inexistència de consens en l'estimació del valor econòmic del voluntariat entre aquells països que han portat a terme aquests tipus de càlculs. Així, investigadors francesos estimen un valor econòmic entre 10 i 15 bilions d'euros, en funció del mètode utilitzat per a mesurar el valor del treball voluntari – dependent de quin sigui el salari de referència utilitzat: salari mínim, salari equivalent per a un lloc similar, etc. En els darrers 10 anys el Regne Unit també ha portat a terme estudis per a mesurar el valor econòmic del voluntariat. No obstant, aquesta recerca presenta nombrosos reptes derivats de la naturalesa informal de moltes organitzacions de caràcter voluntari, l'elevat nombre de persones implicades i la diversitat del treball voluntari portat a terme per les mateixes.

Amb un nivell de detall significatiu pel que fa a la metodologia utilitzada i amb dades concretes sobre el sector cultural destaca l'estudi editat el 2007 pel govern canadenc que porta per títol *Satellite Account of Non-profit Institutions and Volunteering. Cornerstones of Community: Highlights of the National Survey of Nonprofit and Voluntary Organizations 2003, NSNVO (Compte Satèl.lit de les institucions sense ànim de lucre. La pedra angular de la comunitat: Aspectes interessants de l'Enquesta Nacional sobre les organitzacions voluntàries i sense ànim de lucre, 2003)*. Les dades recollides en el NSNVO fan referència a les següents variables: el nombre d'organitzacions, la seva distribució geogràfica, l'àrea d'activitat, el seu *target* principal, la dimensió de la seva activitat, els recursos financers (donacions monetàries i en espècie, entenent aquestes darreres com el treball voluntari no remunerat) i els recursos humans dels que disposen, el seu paper com a generadors d'ocupació, el nombre de voluntaris del que gaudeixen i els problemes que troben per tal d'acomplir millor la seva missió.

En relació amb l'àmbit cultural, l'estudi es basa en un univers de 13.770 organitzacions que suposen el 8,5% del total, on un 54% són entitats registrades, i on la major part d'elles actuen en l'àmbit local (veïnat, ciutat, municipi, etc.) i estan integrades principalment per persones físiques, que treballen pel benefici propi i aliè. L'estudi considera com a organitzacions artístiques i culturals les que tenen com a activitat principal alguna de les següents:

- Mitjans de comunicació: ràdio, televisió, editorials, diaris, revistes, pel·lícules i biblioteques.
- Arts visuals, arquitectura i ceràmica: escultura, fotografia, pintura, dibuix, centres de disseny i associacions d'arquitectura.
- Arts escèniques: teatre, dansa, ballet, òpera, orquestres, corals i grups musicals.
- Història, literatura i societats humanes: preservació patrimonial, esdeveniments històrics, poesia i literatura, associacions per a la llengua, associacions de lectura i societats commemoratives.
- Museus d'art, científics, tecnològics, i culturals.
- Zoos i aquàriums.

Fruit d'aquest primer estudi, es publica un breu informe sobre l'àmbit cultural que porta per títol *Arts and Culture Organizations in Canada (Organitzacions artístiques i culturals al Canadà)*, en el que es presenten les mateixes dades que en l'anterior però des d'una

òptica específica. Els apartats en els que s'estructura el document són els següents: l'estatus legal, la dimensió, el finançament, els voluntaris, i els ocupats del sector.

També en l'àmbit canadenc, però des d'una perspectiva més teòrica, en el 2003, el *Canadian Centre for Philanthropy (Centre Canadenc per a la Filantropia)* va plantejar un manual que incidia en aquest debat, proposant tres aproximacions diferents a la valoració del treball voluntari:

- L'aproximació general, basada en el mètode del cost de substitució típic, que iguala el cost del treballador no remunerat a la mitjana del salari per hora dels treballadors de tots els sectors econòmics, a excepció dels del sector agrícola.
- L'aproximació especialista, que diferencia entre els diferents rols que els voluntaris desenvolupen en cada organització. Així, cada rol té el seu salari mig de substitució.
- L'aproximació especialista modificada, que considera per al càlcul del cost de substitució la mitjana del preu per hora de treball en el sector no lucratiu en lloc de la mitjana del preu per hora dels treballadors de tots els sectors de l'economia, a excepció del sector agrícola.

En l'àmbit europeu cal destacar la sèrie d'estudis (*NCVO UK Civil Society Almanac*) portats a terme pel *National Council of Voluntering Organizations, NCVO (Consell Nacional d'Organitzacions Voluntàries)* del Regne Unit que, des de fa anys, desenvolupa una anàlisi rigorosa de les organitzacions voluntàries. Segons aquests estudis s'està davant d'organitzacions voluntàries quan es tracta de persones i activitats formalment estructurades, independents del govern i de les empreses, sense ànim de lucre, veritablement autònomes, amb un grau significatiu d'activitat voluntària o de finançament voluntari, i que donen suport al creixement de la "societat civil", proporcionant un benefici públic ampli.

A partir de l'*International Classification of Nonprofit Organizations, ICNPO (Classificació internacional de les organitzacions sense ànim de lucre)*, en la que s'estableix, a partir de la seva activitat i/o del seu rol en la societat, una categorització de les organitzacions voluntàries en 12 grups (sent la primera, cultura i entreteniment), el NCVO concreta el grup específic de cultura en diversos subgrups:

- Mitjans informatius i de comunicació (producció i divulgació d'informació i comunicació): inclou emissores de ràdio i televisió; publicació de llibres, butlletins, diaris i fulls informatius; producció cinematogràfica i biblioteques.
- Arts visuals, arquitectura, ceràmica (producció, divulgació i exhibició d'arts visuals i arquitectura): inclou escultura, societats fotogràfiques, pintura, dibuix, centres de disseny i associacions arquitectòniques.
- Arts escèniques (centres per a les arts escèniques, companyies i associacions): inclou teatre, dansa, ballet, òpera, orquestres, corals i agrupacions musicals.
- Societats històriques, literàries i humanístiques (inclou el foment i valorització de les humanitats, conservació d'elements històrics i culturals, i commemoració d'esdeveniments històrics): inclou les societats històriques, societats poètiques i literàries, els tallers d'idiomes, el foment de la lectura, els memorials als caiguts, i fons i associacions commemoratives.
- Museus (museus generals i especialitzats d'art, història, ciència, tecnologia i cultura).
- Zoos i aquaris.

En el context del Regne Unit, el grup de cultura i entreteniment assoleix la segona posició (darrera de serveis socials) en nombre d'entitats (22.680), representant el 13,8% del total, amb uns ingressos de 3,890 milions de lliures i una despesa de 3,805 milions de lliures, amb uns béns propis de 5,417 milions de lliures. En relació amb la tipologia d'ingressos, el grup cultural obté el 58% d'activitats pròpies, el 39% d'aportacions voluntàries (monetàries i en treball) i el 4% restant d'inversions.

Quant a la valoració del treball voluntari, el NCVO es decanta també per valorar el cost de substitució del treball voluntari no remunerat a partir del valor del treball remunerat segons el salari mig per hora al Regne Unit.

A nivell més local, i també dins el Regne Unit, el 2010 es va publicar l'estudi *The economic significance of the third sector in Lincolnshire (El significat econòmic del tercer sector a Lincolnshire)* elaborat pel *Lincolnshire County Council* i que ens apropa a l'aplicació de totes aquestes metodologies a un àmbit regional.

L'objectiu principal d'aquest informe és descriure l'impacte econòmic del tercer sector, entès com aquell conjunt d'organitzacions no governamentals dirigides principalment a aplicar els seus recursos a objectius socials, culturals i mediambientals. Partint d'una

definició tan àmplia, l'estudi presenta els trets més característiques d'aquestes organitzacions, tals com l'extensa diversitat de tipologies, de *targets*, de geografia, d'escala, d'activitats o de fons de finançament. A continuació, l'estudi intenta dimensionar econòmicament el sector a partir del càlcul del seu pes econòmic, els ingressos generats, i els recursos humans que el sostenen, tant amb remuneració com de manera voluntària. Dimensionat el sector, l'estudi avalua l'impacte econòmic directe utilitzant indicadors relatius a l'ocupació i els ingressos. Pel que fa al treball voluntari, a partir del mètode de cost de substitució, l'estudi compara el nombre de voluntaris absoluts de Lincolnshire amb la mitjana d'hores que cadascun fa a la setmana (3 hores) i, a continuació, per tal de calcular el seu valor monetari relaciona aquesta magnitud amb el salari mig i/o mínim del tercer sector. D'aquesta manera arriba a la conclusió que el 4% del treball del tercer sector és voluntari, el que suposa entre 24 i 37 milions de lliures. La marcada diferència entre aquestes dues xifres obeeix al fet de considerar les hores de treball voluntari intercanviables amb el sou mínim del tercer sector o amb el sou mig.

En l'anàlisi de l'impacte directe, l'estudi també fa referència al que denomina com a "beneficis no quantificables", és a dir, aquells que tenen una clara implicació econòmica però que són difícilment avaluables, com per exemple, la qualificació que poden adquirir els voluntaris o la seva major ocupabilitat.

Un cop calculat l'impacte directe, l'estudi porta a terme el càlcul dels indirectes, entesos com una part del grup dels beneficis socials i comunitaris del tercer sector. En aquest sentit, l'ajut a comunitats amb risc d'exclusió provoca beneficis socials i indubtablement també econòmics. Aquest apartat es complementa amb alguns casos que il·lustren aquests beneficis reals però difícilment quantificables.

Les variables més rellevants que s'utilitzen en l'esmentat treball són: la dimensió, els ocupats i voluntaris, el volum de facturació, el valor econòmic (directe i indirecte), el valor afegit (incloent-hi els beneficis socials), l'àrea d'activitat i els ajuts existents i requerits, incloent-hi el finançament.

L'estudi fa alguna referència puntual a l'àmbit específicament artístic i cultural, però no el tracta de manera individualitzada.

3.2.2 Estudis a nivell de l'estat espanyol

A nivell de l'estat espanyol, un dels primers treballs en aquest àmbit és el publicat al 2001 amb el títol *La sociedad civil global. Las dimensiones del sector no lucrativo*. A iniciativa de l'*Institute for Policy Studies Johns Hopkins University of Baltimore* i gràcies a la col·laboració de la Fundació BBVA i experts locals com José Ignacio Ruíz Olabuénaga, Espanya participa en un estudi internacional sobre el tercer sector en diferents països del món.

Partint de les necessitats comparatives que l'estudi pretenia, en primer lloc, es defineix el camp d'acció del sector no lucratiu mitjançant cinc característiques estructurals i operatives: les organitzacions han d'estar organitzades, han de ser de caràcter privat i sense afany de lucre, han de ser autònomes i han de tenir cert grau de participació voluntària. En segon lloc i per tal de diferenciar els tipus d'organitzacions segons el seu principal tipus d'activitat, l'estudi utilitza el sistema *International Classification of Nonprofit Organizations, ICNPO (Classificació internacional de les organitzacions sense afany de lucre)*. Les variables clau utilitzades en aquest estudi són:

- Les despeses, és a dir, on s'apliquen els recursos dels que es disposa i en quina proporció;
- Els ingressos, tant en efectiu com en espècie. Dins del primer grup es trobarien les quotes i pagaments per la prestació de serveis, els pagaments procedents del sector públic, i els ingressos procedents de la filantropia i de les donacions particulars;
- L'ocupació remunerada. Per tal de facilitar-ne la comparació l'estudi utilitza l'equivalent a la jornada completa (EJC) i calcula l'ocupació en el tercer sector com a percentatge del total d'ocupació no agrària;
- L'ocupació voluntària: com en la variable anterior, l'ocupació voluntària generalment es calcula com a percentatge del total de l'ocupació no agrària, i es sistematitza amb l'EJC. Com en altres estudis, s'imputa un valor monetari al treball voluntari per tal d'incloure'l en les estimacions sobre ingressos. Amb aquest objectiu es multiplica el nombre de voluntaris EJC pel salari mig del sector en concret.

Un cop aplicada aquesta metodologia al context espanyol es conclou que el pes del tercer sector oscil·la al voltant del 4% del PIB i ocupa uns 475.179 empleats remunerats.

En termes de VAB (suma dels salaris i del valor aportat pels voluntaris), el sector no lucratiu a Espanya representa aproximadament el 3,3% del total del VAB del país. Per altra banda, el 9,8% de la població adulta espanyola afirma dedicar part del seu temps a col·laborar en organitzacions no lucratives, la qual cosa es tradueix en 253.599 empleats EJC més, fet que augmenta el nombre total d'empleats EJC de les organitzacions no lucratives espanyoles a 728.778 individus, és a dir, el 6,8% del total de l'ocupació no agrària a Espanya.

Per últim i en relació amb l'àmbit cultural, aquest se situava en aquell moment com a segon sector pel que fa al seu pes dins el tercer sector, una mica per damunt de la mitjana europea occidental i per sota de la mitjana europea dels 22. Pel que fa als ingressos generats en el sector cultural, el 41% corresponia a quotes, el 24% a aportacions públiques, i el 35% restant a la filantropia (no s'inclou el treball voluntari com a font de filantropia, tot i que si es compta aquesta partida la xifra augmenta fins el 51% del total dels ingressos).

També pel conjunt de l'estat, cal destacar l'estimació del pes del tercer sector d'acció social al PIB nacional per a l'exercici de 2008 que es fa a l'*Anuario del Tercer Sector de Acción Social en España* (Edis S.A., 2010). En ell s'estimen unes despeses properes als 15.519 milions d'euros (sense tenir en compte les entitats singulars, és a dir, Càritas Española, Cruz Roja i ONCE), que representen l'1,42% del PIB espanyol (el 2008). A l'afegir les despeses de les entitats singulars, la dada s'incrementa fins al 1,69% del PIB.

A nivell territorial, l'estudi de Serra Yoldi i Sajardo Moreno (2007) sobre la contribució del voluntariat de la Comunitat Valenciana a la Comptabilitat Nacional demostrava que per cada euro que les organitzacions inverteixen en ajudar a les persones que s'insereixen en programes per a realitzar voluntariat, aquestes retornen a la societat un servei per un valor equivalent a 7 euros. En el *Libro Blanco del Tercer Sector en Bizkaia* (Canto i López-Aróstegui, 2010) s'estima que el conjunt de la seva activitat podria mobilitzar prop de 500 milions d'euros anuals, fet que equivaldria a l'1,56% del PIB de Biscaia el 2006. L'*Anuari del Tercer Sector a Catalunya* assenyala com la dimensió econòmica en aquesta comunitat ha passat de gairebé l'1% del PIB l'any 2003 a aproximadament el 3% el 2007 (Observatori del Tercer Sector i Taula d'entitats del Tercer Sector de Catalunya, 2009). Per últim, l'estudi realitzat pel Consejo Económico Social de Aragón l'any 2003 (Oliván Villobas i Ruiz Olano, 2003) afirma que el sector no lucratiu de la regió va ser el responsable directe d'aproximadament un 2,4% del PIB aragonès.

De tot l'anterior es desprèn com els diferents estudis, a nivell internacional i també nacional, que mesuren el valor econòmic del voluntariat, del tercer sector, de l'economia social o de les societats sense afany de lucre han utilitzat com a principal indicador el valor monetari del treball voluntari, així com els tradicionals indicadors econòmics que dimensionen el tercer sector en l'economia del país (bàsicament el pes respecte al PIB, el volum d'ocupació o la dimensió de les organitzacions).

4. Delimitació conceptual del tercer sector cultural en l'àmbit d'aquest treball

Davant l'objectiu principal d'aquest treball que és conèixer la realitat complexa del tercer sector cultural català i comptabilitzar-ne el seu impacte econòmic, cal primer delimitar l'abast conceptual del nostre estudi. Per això es recollirà una primera aproximació al terme "tercer sector", per després apropar-nos al concepte "tercer sector cultural" que s'utilitzarà en aquest treball.

4.1. Delimitació de "tercer sector"

Des d'una perspectiva àmplia, el terme tercer sector fa referència al conjunt d'associacions que desenvolupen activitats sense ànim de lucre i no formen part del sector públic. En aquest sentit, el terme neix en contraposició als altres dos sectors socials, el sector públic i el privat.

Des d'una perspectiva més restringida i focalitzada a Catalunya *El llibre blanc del tercer sector cívico-social* (2003: 42) el defineix com el format per les *organitzacions amb personalitat jurídica i inscrites en un registre públic que no tinguin ànim de lucre i que, per tant, no reparteixin beneficis, i que siguin de titularitat privada.*

A nivell internacional tampoc existeix consens al voltant del terme, ni dins de les fronteres de cada país, ni cap en fora. Per exemple, al Regne Unit, motor europeu dels estudis al voltant del tercer sector, aquest s'ha definit com el conjunt d'organitzacions no governamentals que apliquen els seus esforços, i reinverteixen els excedents, en aconseguir objectius socials, ambientals i culturals. Es tracta, doncs, d'una definició àmplia, molt més propera al terme *economia social* que al de tercer sector i en la que s'inclouen organitzacions com ara grups comunitaris, organitzacions voluntàries i

religioses, organitzacions benèfiques, empreses socials, cooperatives, mútues i associacions d'habitatge, entre d'altres.

En definitiva, trobar una definició que marqui els criteris específics del grup resulta difícil, fins i tot al tractar-se dels subgrups que integren el tercer sector. Així, entre les expressions que s'associen a la idea de tercer sector destaquen les d'economia social, societat civil, organitzacions no governamentals, sector no lucratiu, sector voluntari, sector independent, tercer sistema, tercera dimensió, economia associativa, economia d'interès general, sector solidari, iniciativa social, etc. Cadascun d'aquests subgrups se centra en una perspectiva concreta des de la qual observar una part de la realitat. En aquest sentit, es parla d'*organitzacions no governamentals* per definir aquelles que presenten certa llunyania de l'àmbit governamental, o s'utilitza el terme *organitzacions sense afany de lucre* per emfatitzar que entre els seus objectius no es troba el de maximitzar beneficis, en contraposició al sector privat o fins i tot a algunes organitzacions del tercer sector. Un altre grup important dins del tercer sector és el *sector social o tercer sector d'acció social*, que tracta de donar resposta a les necessitats socials de diversos col·lectius per tal de pal·liar els seus problemes o promoure la seva inclusió social.

Tot i la dificultat de definir el sector, sí podríem trobar certs trets comuns a totes les organitzacions:

- Són entitats amb organitzacions formals. Tenen cert grau d'estructura formal que les distingeix de l'activitat individual i d'altres activitats col·lectives informals. Normalment prenen la forma jurídica d'associacions o de fundacions, però poden no tenir personalitat jurídica.
- Són de naturalesa privada. Estan distanciades del govern i del sector públic i, per tant, no estan regulades pel dret administratiu.
- No distribueixen beneficis. Aquest és el fet diferencial que les separa de les empreses. Això implica que encara que puguin generar beneficis, aquests no es repartiran ni entre els socis ni entre els propis òrgans de govern.
- Són independents. Es regeixen pels seus propis òrgans de govern i, per tant, són autònomes.
- Són voluntàries. Són de natura no obligatòria i molt sovint amb algun grau de participació de recursos voluntaris, tant en la gestió com en les activitats.
- Normalment mantenen valors o principis ètics amb els que busquen un canvi social o la reflexió al voltant de temes socials.

4.2. Delimitació de “tercer sector cultural”

En l'àmbit concret del tercer sector cultural la panoràmica no és gaire diferent i la delimitació del terme, com el mateix terme “cultura”, difereix entre països i fins i tot en estudis dins el mateix país.

En el cas del nostre treball, dins d'aquest subgrup s'inclourien aquelles organitzacions sense afany de lucre amb finalitats culturals que actuen dins el territori català i que desenvolupen la seva activitat principal en algun dels següents àmbits: música; ball, dansa i cercaviles; castells; bestiar i foc; gegants; patrimoni; tradicions diverses; arts visuals; teatre; artesans i artesanía; literatura; comunicació; filosofia i humanitats; pensament contemporani; arquitectura i urbanisme, audiovisuals i projecció exterior de la cultura.

El concepte “tercer sector cultural” que s'utilitzarà en aquest treball coincideix amb el recollit pel Departament de Cultura en les estadístiques del tercer sector cultural a Catalunya. Així, s'entendrà com a “tercer sector cultural” el conjunt de fundacions, federacions i associacions que tenen com a activitat principal algun dels àmbits de la cultura.

Aquestes organitzacions majoritàriament es presenten formalment com associacions culturals, que poden estar registrades davant l'administració i que alhora poden estar integrades en federacions culturals que vetllen pel bé de les associacions integrades; com a fundacions culturals dedicades a la conservació i difusió d'algun capital cultural, que tot i ser un grup més minoritari té un fort pes a nivell social i econòmic; o com a centres i instituts d'estudis locals i comarcals culturals, que tot i la seva proximitat al sector educatiu, desenvolupen la seva activitat de recerca i educació en àmbits com la història, sociologia, lingüística, ciències naturals, antropologia, art, literatura, arqueologia, geografia, etnologia i patrimoni. En aquest sentit, és fàcil deduir la funció cultural que realitzen a la ciutadania, proporcionant un servei principalment cultural i sense afany de lucre.

Una visió sintètica del tercer sector cultural a Catalunya, a partir de les dades proporcionades pel Gabinet Tècnic del Departament de Cultura, indicaria l'existència d'una xarxa de més de 9.000 associacions (anys 2007 i 2009), 28 federacions d'abast

català —que agruparien més del 50% de les associacions culturals— (any 2007), 279 fundacions (any 2008) i 277 centres i instituts d'estudis (any 2007), en 18 àmbits culturals.

A continuació es recullen els trets més rellevants de cadascun d'aquests actors que configuren el tercer sector cultural a Catalunya i que seran l'objecte de mesura d'aquest treball (vegeu també taula 1).

4.2.1 Les associacions culturals

Partint de la definició anterior no formaran part d'aquest treball les associacions següents: les religioses (que no tenen com a activitat principal la cultura); les escolars; les mediambientals; les de la gent gran; les definides com a ONG; les dedicades a la defensa de les dones; les cíviques o socials; les de joves; les de veïns i les que tenen com a activitat principal la defensa dels interessos dels col·lectius de professionals de la cultura.

De les més de 9.000 associacions culturals catalanes, n'hi ha gairebé un 30% (2.479 el 2007 segons els estudis del Gabinet Tècnic del Departament de Cultura) federades per tot el territori català, que es distribueixen atenent a la mateixa demografia del territori (amb un 53% a l'àrea metropolitana). Tanmateix, al sud del país hi ha un ràtio superior d'associacions per habitant que al nord.

Pel que fa a l'àmbit d'activitat, les associacions federades que es dediquen fonamentalment a les festes populars són les més nombroses, sent la música l'activitat principal, seguida dels balls tradicionals i dels espectacles de carrer. El radi d'acció acostuma a ser el territori català (74% entre les que actuen a nivell nacional, comarcal i municipal), i és destacable que la segona posició en abast territorial sigui la internacional (31%) per davant de l'estatal (13%). Atenent a tots els àmbits d'activitat i a la seva major o menor freqüència, les manifestacions culturals poden classificar-se de la següent manera: cant; instruments, ball, dansa i cercaviles; tradicions diverses; teatre, bestiar i foc; patrimoni; comunicació; audiovisuals; projecció exterior de la cultura; arts visuals; gegants; literatura; artesans; artesanía; castells; pensament contemporani; filosofia i humanitats i arquitectura i urbanisme. Totes elles acostumen a materialitzar-se en concerts, seguits de lluny per trobades i congressos, exhibicions, representacions d'arts escèniques o exposicions.

4.2.2 Les fundacions culturals

Segons les dades del Gabinet Tècnic del Departament de Cultura, l'any 2008, les 279 fundacions culturals catalanes representaven el 12% del total, tot i que el 45,4% de les fundacions realitzaven activitats culturals. Així, la cultura és la principal activitat del sector de les fundacions catalanes, encara que només una petita part d'aquestes es categoritzen com a essencialment culturals.

Els àmbits principals d'actuació dins del sector cultural, per ordre d'importància, són els següents: la conservació del patrimoni; les arts plàstiques; la música i les arts escèniques; la difusió del pensament; els audiovisuals i la comunicació; la projecció exterior de la cultura; la promoció local; el lleure i l'esport; les tradicions; la religió i l'arquitectura i urbanisme.

Dins el propi sector cultural, un 35% també realitza tasques educatives, un 29%, de recerca, i un 12%, de cooperació o desenvolupament.

La seva distribució territorial també respon a la lògica centralista que presenta Barcelona com a nucli on es desenvolupen la major part de les activitats culturals. Fora de Catalunya, és també remarcable que hi hagi un major grau d'activitat internacional que no pas dins l'estat espanyol.

4.2.3 Les federacions culturals

En l'àmbit català hi ha 28 federacions dedicades a la cultura, que sumen un total de 3.661 associacions, i com en la resta de formes organitzacionals del tercer sector, mantenen una major presència en l'àrea de Barcelona. Les federacions, a part de la seva tasca de representativitat i interlocució amb l'administració, també actuen per donar un servei a les entitats associades. Principalment es dediquen a l'organització de cursos, trobades i a l'edició de llibres i revistes, sent les trobades i els congressos les activitats que obtenen més participació.

Del total de federacions existents, s'han exclòs una bona part al respondre a algun dels motius següents: vetllen per l'interès dels professionals; tenen vinculació estructural amb l'Administració pública; tenen un abast d'actuació que no és d'àmbit nacional; no tenen com a objectiu principal l'àmbit cultural; no són associacions de persones jurídiques; es

troben inactives o no s'han localitzat.

A data de 2009, segons el Gabinet Tècnic del Departament de Cultura les federacions incloses en les estadístiques del tercer sector culturals serien les següents: Federació Sardanista de Catalunya; Federació Catalana d'Entitats Corals; Agrupació de Colles de Geganters de Catalunya; Federació de Grups Amateurs de Teatre; Unió de Colles Sardanistes; Federació de Diables i Dimonis de Catalunya; Federació de Cors de Clavé; Federació d'Ateneus de Catalunya; Agrupació del Bestiari Popular de Catalunya; Coordinadora de Ball de Bastons; Agrupament d'Esbarbs Dansaires; Secretariat de Corals Infantils de Catalunya; Federació Catalana dels Tres Tombs; Federació Catalana de Fotografia; Coordinadora de Colles Castelleres de Catalunya; Federació Catalana de Pessebristes; Corals Joves de Catalunya; Federació Catalana de Societats Musicals; Federació Catalana de Cineclubs; Federació de Joventuts Musicals de Catalunya; Coordinadora de Trabucaires de Catalunya; Consell Català de la Música; Federació Catalana de Pueri Cantores i la Federació de Falcons de Catalunya.

4.2.4 Els centres i instituts d'estudis locals i comarcals

L'univers de centres i instituts d'estudis locals i comarcals a Catalunya és de 277 (any 2010). Territorialment la majoria d'ells es troben ubicats en l'àrea de Barcelona, però a nivell de ràtio per habitant són les Terres de l'Ebre i l'Alt Pirineu i Aran les que concentren un major nombre de centres. Quant al seu radi d'acció, no hi ha gairebé diferències entre les entitats que es concentren en la seva localitat o comarca, i les que superen les fronteres.

Com ja s'ha comentat, predominen els centres dedicats a l'estudi de la història, seguits dels de patrimoni, etnologia, geografia i arqueologia. Tots ells es concreten en activitats com la investigació històrica, la defensa del patrimoni i la dinamització del patrimoni cultural, i acostumen a prendre la forma de congressos i trobades, edició de llibres i revistes i/o l'organització d'exposicions.

Taula 1. Resum dels principals trets de les entitats que configuren el tercer sector cultural a Catalunya

	Associacions federades	Associacions no federades	Fundacions	Federacions	Centres
Abast territorial*	Municipal (14,1%) Comarcal (11,3%) Catalunya (29,7%) Estatal (13,1%) Internacional (31,5%)	Municipal (84,2%) Comarcal (54,3%) Catalunya (48,5%) Estatal (17,3%) Internacional (15,1%)	Local (16%) Comarcal (8,6%) Catalunya (30,1) Estatal (12%) Internacional (31,5%)	Eminentment Nacional	Municipal (15,1%) Comarcal (38,9%) Catalunya (25,4%) Estatal (7,9%) Internacional (11,9%)
Àmbits d'actuació més freqüents (de major a menor freqüència) **	Cant, Instruments, Ball, Dansa i Cercaviles, Tradicions diverses, Teatre	Música, Tradicions diverses, Ball, Dansa i Cercaviles, Teatre, Patrimoni	Conservació del patrimoni, Arts plàstiques, Música i arts escèniques, Difusió del pensament, Audiovisuals i comunicació	Manifestacions de cultura popular tradicional, Cant coral, Ateneus, Cineclubs, Teatre amateur, Fotografia	Història, Patrimoni, Etnologia, Geografia, Arqueologia
Activitats més freqüents (de major a menor freqüència)	Concerts, Trobades/ Congressos, Exhibicions, Representacions d'arts escèniques, Exposicions	Concerts, Trobades/ Congressos, Exhibicions, Cursos de formació específica, Representacions d'arts escèniques	Educació, Recerca, Cooperació, Serveis socials, Medi ambient	Cursos, Conferències, Edició Llibres/ Revistes, Exposicions, Trobades/ Congressos	Conferències, Llibres editats, Exposicions, Revistes editades, Trobades/ congressos

Nota: * Les dades relatives a les associacions no federades són de resposta múltiple.

** Tot i que l'estadística relativa a les federacions no dona informació sobre els àmbits d'actuació més freqüents, s'ha inclòs una mostra dels àmbits en els que aquestes entitats desenvolupen la seva activitat, sense que n'hi hagi una prelació en la seva freqüència.

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades sobre el tercer sector cultural proporcionades pel Gabinet Tècnic del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

5. Metodologia d'anàlisi

Donat el reduït nombre d'estudis que mesurin la contribució econòmica del tercer sector cultural, s'ha optat per aplicar en aquest àmbit la metodologia més estesa a nivell internacional que quantifica el valor econòmic del tercer sector globalment.

A més dels tradicionals indicadors econòmics que mesuren la contribució econòmica d'un sector qualsevol a l'economia nacional, regional o local, s'aplicaran aquells més

específics de l'àmbit no lucratiu o del tercer sector i que se centren en la quantificació del valor econòmic del treball que desenvolupen els voluntaris.

5.1. La dimensió econòmica global del tercer sector cultural a Catalunya

Pel que fa al primer grup d'indicadors, es portarà a terme un estudi de la dimensió econòmica global del tercer sector cultural a Catalunya. En concret, es calcularan les xifres globals de pressupost, contractats, voluntaris i nombre d'organitzacions a partir de les dades proporcionades pel Gabinet Tècnic del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya. Posteriorment, aquestes dades es posaran en relació amb altres indicadors econòmics del país, per tal de facilitar una anàlisi comparativa de les mateixes. En concret, es vol calcular:

- 5.1.1. El pes del tercer sector cultural en termes de volum d'ingressos respecte al VAB català.
- 5.1.2. El pes de la població activa ocupada en el tercer sector cultural en comparació amb la població activa ocupada del país.
- 5.1.3. El pes de les organitzacions existents en el tercer sector cultural en comparació amb el total de les organitzacions del tercer sector, així com al total d'empreses culturals catalanes i el total d'empreses del país.

5.1.1. El pes del tercer sector cultural en terme de volum d'ingressos respecte al VAB català

Pel que fa a aquest primer indicador el resultat que se n'obtingui es vol comparar amb el pes del sector cultural al VAB català, així com amb el pes d'altres sectors relacionats, com, per exemple, el del tercer sector mesurat de manera global.

També es vol fer referència a la contribució de les diferents entitats o subsectors que configuren el tercer sector cultural català en el pes econòmic global del tercer sector cultural.

Les dades disponibles han limitat però algunes de les expectatives d'anàlisi prèvies. A continuació, es recullen les principals limitacions, així com les decisions que s'han pres en cadascun dels casos:

- Les dades dels diferents subsectors que conformen el tercer sector cultural fan referència a períodes diferents. Així, mentre les federacions, les associacions federades, i els centres d'estudis locals i comarcals fan referència a l'any 2007; les fundacions ho fan al 2008, i les associacions no federades, al 2009. Per a l'anàlisi global del tercer sector cultural s'han utilitzat i analitzat conjuntament totes les dades, prescindint del període al que feien referència.
- La forma en la que es presenten els pressupostos difereix segons el tipus d'entitat. Així, mentre que en el cas de les fundacions, els treballs previs informen del pressupost en termes absoluts, el volum econòmic de la resta d'entitats ve expressat en percentatges i en trams, que són diferents per a cada grup d'entitats.
- Per tal d'aconseguir una xifra del volum econòmic de cada subsector que permeti la comparativa global és necessari, doncs, convertir totes les dades que es presenten en trams i en percentatges en valors absoluts. En aquest cas, s'ha optat per aplicar la mitjana del tram a cadascuna de les entitats que formen part d'un tram en concret. Una problemàtica particular però és la dels trams superiors en els que l'interval es presenta obert. Aquí s'ha optat per aplicar dos supòsits. Un primer supòsit més conservador en el que s'utilitza el barem inferior i un altre, en el que s'aplica un augment del 50% a aquest barem inferior. L'augment del 50% respon majoritàriament a l'increment que es produeix en els dos barems dels trams immediatament anteriors (vegeu annex, taules 1-5).
- Donat que les dades de les que es disposa són les de les entitats que han respost l'enquesta en cadascun dels subsectors, l'extrapolació de les mateixes a la totalitat de la població s'ha fet a partir de l'aplicació d'un factor d'elevació poblacional. Aquest s'ha calculat dividint 100 entre la taxa de resposta a les dades relatives al pressupost, ingressos o despeses, segons el cas (vegeu taula 2).

Taula 2. Dades metodològiques relatives al tercer sector cultural

	Data dades	Univers	Població enquestada	Resposta	Taxa resposta	Factor Poblacional*
Federacions						
Pressupost	-	-	-	-	-	-
Ingressos	2007	28	28	26	92,9	1,077
Despeses	2007	28	28	24	85,7	1,167
Associacions federades						
Pressupost	2007	2.479	2.479	761	30,7	3,258
Ingressos	2007	2.479	2.479	761	30,7	3,258
Despeses	2007	2.479	2.479	761	30,7	3,258
Centres d'estudis locals i comarcals						
Pressupost	2007	277	277	126	45,5	2,198
Ingressos	2007	277	277	126	45,5	2,198
Despeses	2007	277	277	126	45,5	2,198
Fundacions						
Pressupost	2008	279	279	162	58,1	1,722
Ingressos	2008	279	279	209	74,9	1,335
Despeses	2008	279	279	209	74,9	1,335
Associacions no federades						
Pressupost	2009	6.543	6.543	707	10,8	9,255
Ingressos	2009	6.543	6.543	697	10,7	9,387
Despeses	2009	6.543	6.543	697	10,7	9,387

* El factor poblacional s'ha calculat dividint 100 entre la taxa de resposta a les dades relatives al pressupost, ingressos i despeses, segons el cas.

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades subministrades pel Gabinet Tècnic del Departament de Cultura

- A l'hora de fer l'anàlisi comparativa, les dades de pressupostos de les entitats del tercer sector cultural s'han comparat amb el VAB total de l'economia catalana. Aquesta dada s'ha extret del treball de Baró (2012), "Determinació de les principals magnituds econòmiques i ocupacionals dels sectors culturals i creatius de l'economia catalana", i fa referència a l'any 2008.
- Per a la comparativa amb el sector cultural s'han utilitzat les xifres de facturació del sector, més properes al concepte "pressupost" que el VAB cultural. Aquestes procedeixen de l'estudi de BCF sobre la dimensió econòmica del sector cultural i fan referència a l'any 2008. L'estudi de BCF utilitza una definició restrictiva del sector cultural que inclou els sectors fonogràfic, del llibre, la premsa, les arts escèniques, les galeries d'art i l'audiovisual i que s'aproxima a les àrees que s'utilitzen en els diferents subsectors del tercer sector cultural.
- Donat que no es disposa de dades econòmiques globals sobre el tercer sector tal i com s'ha definit en aquest estudi, s'han utilitzat les relatives al tercer sector social. L'anàlisi comparativa s'ha realitzat amb les dades de pressupost de les

organitzacions del tercer sector que treballen per a la promoció de la persona i per a la inclusió dels col·lectius vulnerables. De la mateixa manera que el tercer sector cultural, el tercer sector social porta a terme una acció social no lucrativa, però es distingeix de la resta en que la seva activitat principal i la seva definició com a entitats és l'ajut a col·lectius vulnerables. Això però, no vol dir que el tercer sector cultural no pugui realitzar aquest tipus d'accions i tingui com a un dels seus objectius principals la inclusió dels més desfavorits, però, en tot cas, no s'inclou dins l'epígraf de tercer sector social si en la missió no es presenta com a fi últim de l'activitat. Les dades provenen de l'*Anuari 2009 del Tercer Sector Social de Catalunya* elaborat per l'Observatori del tercer sector i fan referència a l'any 2009.

5.1.2. El pes de la població activa ocupada en el tercer sector cultural en comparació amb la població activa ocupada del país

El resultat que s'obtingui d'aquest indicador es vol comparar amb la mateixa dada relativa al sector cultural, així com amb el pes ocupacional d'altres sectors relacionats com ara el tercer sector.

També es vol fer referència a la contribució de les diferents entitats que configuren el tercer sector cultural català en l'ocupació global del sector.

Pel que fa a les dades disponibles i a les limitacions que, finalment, ha hagut de fer front l'anàlisi, cal destacar els següents punts:

- Com en l'indicador anterior, per calcular el pes de la població ocupada en el tercer sector cultural s'han sumat les dades corresponents a cadascun dels subsectors. Tot i que el període de recollida de dades no és el mateix en tots els subsectors, s'ha treballat amb el nombre absolut de treballadors remunerats per a cadascun dels subsectors del tercer sector cultural.
- En el cas de la població remunerada s'ha treballat directament amb les dades totals recollides en els diferents estudis de les entitats que conformen el tercer sector cultural. En gairebé tots els subsectors, a excepció de les federacions, en el que les dades s'han elevat utilitzant el factor poblacional recollit a la taula 2, les dades es presenten ja elevades a la població.

- Per a l'anàlisi comparativa amb l'economia catalana s'han utilitzat les dades procedents del treball de Baró (2012), "Determinació de les principals magnituds econòmiques i ocupacionals dels sectors culturals i creatius de l'economia catalana", que fan referència a l'any 2008.
- Per a l'anàlisi comparativa amb el sector cultural s'han utilitzat també les dades d'ocupació incloses al treball de Baró (2012), "Determinació de les principals magnituds econòmiques i ocupacionals dels sectors culturals i creatius de l'economia catalana", que fan referència a l'any 2008.
- Les dades sobre ocupació al tercer sector fan referència només al tercer sector social, a l'any 2009, i provenen de l'*Anuari 2009 del Tercer Sector Social de Catalunya*. Aquestes dades no inclouen els ocupats del tercer sector cultural que formen part, junt amb altres ocupats com els del tercer sector mediambiental, d'un grup més ampli que és el del tercer sector en general.

5.1.3. El pes de les organitzacions existents en el tercer sector cultural en comparació amb el total de les organitzacions del tercer sector, així com al total d'empreses culturals catalanes i el total d'empreses del país

En aquest darrer apartat s'han pres les decisions que es recullen a continuació:

- Per al càlcul d'aquest indicador s'ha sumat el nombre d'entitats que conformen cadascun dels subsectors del tercer sector cultural català.
- Per a la seva comparativa amb les empreses existents a l'economia catalana, així com amb les empreses del sector cultural català, s'han utilitzat les dades incloses al treball de Baró (2012), "Determinació de les principals magnituds econòmiques i ocupacionals dels sectors culturals i creatius de l'economia catalana", que fan referència a l'any 2008. En el cas del tercer sector, les dades provenen de l'*Anuari 2009 del Tercer Sector Social de Catalunya* i fan referència a l'any 2009.

Taula 3. Fonts estadístiques utilitzades en l'anàlisi comparativa

Sector cultural	Autor "Font estadística"	Any dades
Facturació sector cultural	BCF Consultors "Dimensió econòmica dels sectors culturals"	2008
Ocupació sector cultural	Baró [dir.] (2012) "Determinació de les principals magnituds econòmiques i ocupacionals dels sectors culturals i creatius de l'economia catalana"	2008
Empreses sector cultural	Baró [dir.] (2012) "Determinació de les principals magnituds econòmiques i ocupacionals dels sectors culturals i creatius de l'economia catalana"	2008
Tercer sector		
Pressupost tercer sector social	Observatori del Tercer Sector "Anuari 2009 del Tercer Sector Social de Catalunya"	2009
Ocupació tercer sector social	Observatori del Tercer Sector "Anuari 2009 del Tercer Sector Social de Catalunya"	2009
Organitzacions tercer sector social	Observatori del Tercer Sector "Anuari 2009 del Tercer Sector Social de Catalunya"	2009
Economia catalana		
VAB economia catalana	Baró [dir.] (2012) "Determinació de les principals magnituds econòmiques i ocupacionals dels sectors culturals i creatius de l'economia catalana"	2008
Ocupació economia catalana	Baró [dir.] (2012) "Determinació de les principals magnituds econòmiques i ocupacionals dels sectors culturals i creatius de l'economia catalana"	2008
Empreses economia catalana	Baró [dir.] (2012) "Determinació de les principals magnituds econòmiques i ocupacionals dels sectors culturals i creatius de l'economia catalana"	2008

Font: Elaboració pròpia

5.2. Valoració econòmica del treball voluntari del tercer sector cultural a Catalunya

Per a la valoració econòmica del voluntariat o personal no retribuït s'ha utilitzat la metodologia harmonitzada coneguda com a "mètode del cost de reemplaçament", que ha estat la utilitzada en els estudis comparatius portats a terme per la Unió Europea. Aquest mètode calcula el valor d'una hora de treball voluntari a partir de la quantitat monetària que l'organització que es beneficia d'aquest treball hauria de pagar si contractés el personal necessari per a portar a terme aquest treball no remunerat. D'aquesta manera es valora el temps dels voluntaris a partir del que costaria reemplaçar aquest treball per treball remunerat.

L'absència de dades sobre les activitats específiques desenvolupades pels voluntaris en molts països ha conduït a prendre un salari de "referència" per a tots els voluntaris. Així, el *Handbook on Non-Profit Institutions in the System of National Accounts (Manual sobre les institucions sense ànim de lucre en el Sistema Nacional de Comptes)* recomana

prendre com a referència el salari mig aplicable al sector del serveis socials, tot i que en molts països aquest salari no és significativament diferent del salari mig. D'aquesta manera els "inputs voluntaris" passen a convertir-se en llocs de treball equivalents a temps complet (TCE). Amb aquesta metodologia no es considera, doncs, a les persones ocupades sinó als llocs de treball. El nombre de llocs de treball equivalents a temps complet (TCE) es calcula a partir del quocient entre el total d'hores efectivament treballades dividit per la mitjana anual de les hores treballades en llocs de treball a temps complet en el territori econòmic. Finalment, el nombre de voluntaris a TCE es multiplica pel salari mig del país.

En suma, aquests estudis calculen el valor econòmic del voluntariat en termes de TCE (aquest càlcul es basa en 44 setmanes laborals), així com el percentatge que aquest representa respecte al PIB. En concret, l'ILO (2011) assenyala com a variables clau necessàries per a valorar el treball voluntari les següents:

- El nombre de voluntaris
- El nombre d'hores que treballen aquests voluntaris
- El tipus de treball que desenvolupen
- El marc institucional en què es desenvolupa el voluntariat (treball directe o a través d'una organització)
- El tipus de sector en què desenvolupen l'activitat
- El salari mig del país

És a partir d'aquestes premisses que s'ha volgut quantificar el valor econòmic dels treballadors voluntaris en l'àmbit cultural català. Les limitacions que presenten però les dades disponibles ens han portat a prendre les següents decisions:

- Com en el cas del personal remunerat, s'ha treballat directament amb les dades totals recollides en els diferents estudis de les entitats que conformen el tercer sector cultural. En gairebé tots els subsectors, a excepció de les federacions, en què les dades s'han elevat utilitzant el factor poblacional recollit a la taula 2, les dades es presenten ja elevades a la població.
- Tant en el cas de les federacions com en el de les fundacions les dades de dedicació es presenten conjuntament per als treballadors remunerats i voluntaris. Per tal d'esbrinar quina ha estat l'ocupació voluntària equivalent, és a dir, el

nombre d'ocupats a jornada completa, en ambdós casos s'han hagut d'assumir un seguit de supòsits. Així, en el cas de les federacions, i donat que la majoria d'elles sols ocupen treballadors voluntaris, s'ha optat per assumir les dedicacions que apareixen en l'enquesta com a dedicacions dels treballadors voluntaris. En el cas de les fundacions l'elevada diversitat de situacions ens ha portat a assumir un error petit (donat que els treballadors voluntaris de les fundacions representen només un 0,9% del total de treballadors voluntaris) i suposar que la dedicació d'aquests voluntaris és igual a la mitjana de les dedicacions de la resta de subsectors del tercer sector cultural.

L'equivalència en hores de la dedicació dels treballadors voluntaris, segons els criteris de les enquestes realitzades en els treballs previs, difereix segons els subsectors: així, en les enquestes realitzades a les associacions federades, no federades i als centres d'estudis locals i comarcals, la jornada completa és la d'aquelles persones que dediquen entre el 80 i el 100% de la jornada laboral anual a l'entitat. La dedicació parcial s'identifica amb la de les persones que dediquen entre el 40 i el 80% de la jornada laboral a l'entitat i les que hi han treballat per un període inferior a un any. Per últim, la dedicació puntual és la d'aquelles persones que presten ajuda a l'entitat de manera esporàdica (alguns cops a la setmana o al mes). Aquesta equivalència canvia en el cas de les fundacions on la dedicació completa es correspon amb la de les persones que destinen almenys el 90% de la jornada laboral anual a la fundació i on la dedicació parcial s'atribueix a aquelles que hi dediquen entre l'1 i el 90% de la jornada laboral a la fundació, així com les que hi han treballat per un període inferior a un any.

El fet que les enquestes demanessin a les entitats que en aquells casos en els que un treballador no conclouïa l'any ponderessin si la dedicació anual del temps que el treballador havia estat vinculat a l'entitat equivalia a una jornada parcial o esporàdica permet, en certa mesura, comptabilitzar la dedicació d'hores totals d'una jornada, com la corresponent a la d'un any sencer.

Per a portar a terme l'anàlisi s'han assumit en tots el casos les següents equivalències: una dedicació a jornada completa suposa entre el 80 i el 100% d'una jornada de 8 hores diàries, assumint que 8 hores és la dedicació completa típica en el tercer sector cultural. La jornada a temps parcial es correspondria entre el 40 i el 79% d'una jornada de treball típica, i l'esporàdica entre l'1 i el 39%.

Per tal de poder tractar globalment els diferents tipus de treballadors voluntaris s'han traduït aquests intervals en hores de treball. Així, s'ha assumit que una jornada de treball completa equivaldria a 7,2 hores, una de parcial a 4,8 hores, i una de puntual o esporàdica a 1,6 hores. La suma dels tres grups donarà un total d'hores que es dividirà entre 7,2 per tal d'obtenir el nombre de jornades complertes treballades, amb el que es podrà obtenir el nombre de llocs de treball anual a temps complert que suposa el treball voluntari.

- L'únic salari al que s'ha pogut tenir accés és el recollit a l'*Encuesta anual de estructura salarial* (EAES) de l'INE, on es distingeix entre el sector industrial, el de la construcció i el de serveis. Així, doncs, s'ha utilitzat el salari mig d'aquest darrer sector. Les dades utilitzades fan referència a l'any 2008 i a Catalunya.
- Donat que no existeixen totes les dades relatives a les funcions que realitzen els treballadors voluntaris dins de les diferents entitats, s'ha optat per una metodologia més simple en què s'ha calculat el nombre de voluntaris amb dedicacions a temps complert i aquesta xifra s'ha multiplicat pel salari mig del sector serveis recollit a l'*Encuesta anual de estructura salarial* (EAES) de l'INE, tal i com s'indicava en l'apartat anterior.

6. Principals resultats

A continuació es recullen els principals resultats de l'anàlisi del valor econòmic del tercer sector cultural a Catalunya. Aquests es presenten en dos grans apartats: en un primer s'analitzen els resultats relatius a la dimensió econòmica global del tercer sector cultural a Catalunya i en el segon, la valoració econòmica del treball voluntari.

6.1. La dimensió econòmica global del tercer sector cultural a Catalunya

Pel que fa al nombre d'entitats, tal com s'observa en les taules 4 i 5 gairebé el 95% d'aquestes es concentren en associacions federades (26%) i no federades (68%).

Taula 4. Dades econòmiques globals del tercer sector cultural a Catalunya, en nombres absoluts

	Entitats	Pressupost Total Supòsit 1	Pressupost Total Supòsit 2	Ocupació Remunerada*	Ocupació Voluntària*
Associacions federades	2.479	141.390.942	154.800.680	2.926	21.556
Associacions no federades	6.543	68.955.141	81.668.063	6.603	62.339
Centres d'estudis locals i comarcals	277	15.599.245	16.828.203	251	1.944
Fundacions**	279	219.458.568	219.458.568	2.000	806
Federacions	28	4.235.301	4.795.342	145	355
Total tercer sector	9.606	449.639.197	477.550.856	11.925	87.000

Notes: * Les dades són les proporcionades en els estudis sobre el tercer sector cultural encarregats pel Gabinet Tècnic del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya

** En el cas de les fundacions no es presenten supòsits, ja que es disposa de la xifra exacta.

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades sobre el tercer sector cultural proporcionades pel Gabinet Tècnic del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

Taula 5. Dades econòmiques globals del tercer sector cultural a Catalunya, en percentatge

	Entitats	Pressupost Total Supòsit 1	Pressupost Total Supòsit 2	Ocupació Remunerada*	Ocupació Voluntària*
Associacions federades	25,8	31,4	32,4	24,5	24,8
Associacions no federades	68,1	15,3	17,1	55,4	71,7
Centres d'estudis locals i comarcals	2,9	3,5	3,5	2,1	2,2
Fundacions**	2,9	48,8	46,0	16,8	0,9
Federacions	0,3	0,9	1,0	1,2	0,4
Total tercer sector	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Notes: * Les dades són les proporcionades en els estudis sobre el tercer sector cultural encarregats pel Gabinet Tècnic del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

** En el cas de les fundacions no es presenten supòsits, ja que es disposa de la xifra exacta.

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades sobre el tercer sector cultural proporcionades pel Gabinet Tècnic del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

En el cas dels pressupostos, les entitats del tercer sector cultural han generat una xifra que oscil·la entre els gairebé 450 i 480 milions d'euros, depenent del supòsit de partida (vegeu apartat 5.1). Les entitats que aporten un major volum de recursos al tercer sector cultural són les fundacions, amb un 46%-49% del total, segons el supòsit, i les associacions federades amb un 31%-32%. Així, ambdues entitats conjuntament representen el 80% dels recursos generats pel tercer sector cultural. Pel que fa a les fundacions, un 2% d'aquestes (és a dir, 3 ó 5 fundacions, segons es tracti de la població enquestada o de la població total) generen el 57% dels recursos econòmics d'aquestes

entitats. A l'extrem contrari, el 49% de les fundacions (és a dir, 80 ó 138) concentren només el 2% dels recursos generats per aquest grup. Les associacions federades tenen però una distribució d'ingressos molt diferent a la de les fundacions, en la que un 82% de les entitats generen només el 21-23% dels recursos depenent de si estem davant un supòsit de mínims o de màxims (vegeu annex, taules 1-5).

Pel que fa a l'ocupació, el tercer sector cultural a Catalunya ocupa prop d'uns 12.000 treballadors remunerats i 87.000 voluntaris. Així, per cada treballador remunerat hi ha 7,25 treballadors voluntaris.

Atenent a la dedicació, en totes les entitats per a les quals es disposa de dades (vegeu taules 6 i 7) més del 30% dels treballadors remunerats tenen dedicació completa a l'entitat, percentatge que arriba fins al 58% en el cas de les fundacions (cal assenyalar, però, que aquestes dades han estat estimades, vegeu apartat 5 d'aquest treball). La dedicació parcial oscil·la entre el 12% dels centres d'estudis locals i comarcals i el 42% de les fundacions. En darrer terme, els treballadors remunerats amb dedicació esporàdica predominen en els centres d'estudis locals i comarcals (46%) i en les associacions no federades (36%).

Taula 6. Tipus de dedicació dels treballadors remunerats del tercer sector cultural a Catalunya, en nombres absoluts

	Esporàdica	Temps parcial	Jornada completa	No sap/ No contesta	TOTAL
Associacions federades	463	877	945	641	2.926
Associacions no federades	2.344	1.578	2.659	22	6.603
Centres d'estudis locals i comarcals	115	30	85	20	250
Fundacions	-	840	1.160	-	2.000
Federacions	-	-	-	-	145
Total tercer sector	2.922	3.325	4.849	683	11.925

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades sobre el tercer sector cultural proporcionades pel Gabinet Tècnic del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

Taula 7. Tipus de dedicació dels treballadors remunerats del tercer sector cultural a Catalunya, en percentatge

	Esporàdica	Temps parcial	Jornada completa	No sap/ No contesta	TOTAL
Associacions federades	15,8	30,0	32,3	21,9	100,0
Associacions no federades	35,5	23,9	40,3	0,3	100,0
Centres d'estudis locals i comarcals	46,0	12,0	34,0	8,0	100,0
Fundacions	-	42,0	58,0	-	100,0
Federacions	-	-	-	-	100,0

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades sobre el tercer sector cultural proporcionades pel Gabinet Tècnic del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

Quant al tipus de relació contractual (vegeu taules 8 i 9), al voltant del 40% dels treballadors remunerats de les associacions federades i centres d'estudis locals i comarcals tenen contractes fixos amb l'entitat, percentatge que arriba gairebé al 50% en el cas de les associacions no federades i al voltant del 80% en el cas de les fundacions i federacions. El pes dels treballadors eventuais oscil·la entre el 19% de les federacions i el 50% de les associacions no federades.

Taula 8. Tipus de relació contractual dels treballadors remunerats del tercer sector cultural a Catalunya, en nombres absoluts

	Personal fix	Personal eventual	No sap/ No contesta	TOTAL
Associacions federades	1.162	837	927	2.926
Associacions no federades	3.237	3.317	49	6.603
Centres d'estudis locals i comarcals	93	63	95	251
Fundacions	1.440	560	-	2.000
Federacions	117	28	-	145
Total tercer sector	6.049	4.805	1.071	11.925

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades sobre el tercer sector cultural proporcionades pel Gabinet Tècnic del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

Taula 9. Tipus de relació contractual dels treballadors remunerats del tercer sector cultural a Catalunya, en percentatge

	Personal fix	Personal eventual	No sap/ No contesta	TOTAL
Associacions federades	39,7	28,6	31,7	100,0
Associacions no federades	49,0	50,2	0,7	100,0
Centres d'estudis locals i comarcals	37,1	25,1	37,8	100,0
Fundacions	72,0	28,0	-	100,0
Federacions	80,7	19,3	-	100,0

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades sobre el tercer sector cultural proporcionades pel Gabinet Tècnic del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

Pel que fa a la dedicació dels treballadors voluntaris (vegeu taules 10 i 11), al voltant del 80% tenen una dedicació esporàdica en tots els tipus d'entitats, arribant fins al 87% en el cas dels centres d'estudis locals i comarcals. En segon terme, la dedicació parcial, tret de les federacions en les que les dades han estat estimades i no contempen la dedicació esporàdica, oscil·la entre el 7% dels centres d'estudis locals i comarcals i el 14% de les associacions no federades. La jornada completa ocupa només un 5% dels treballadors voluntaris de les associacions no federades i al voltant del 3% dels voluntaris de les fundacions.

Taula 10. Tipus de dedicació dels treballadors voluntaris del tercer sector cultural a Catalunya, en nombres absoluts

	Esporàdica	Temps parcial	Jornada completa	No sap/ No contesta	TOTAL
Associacions federades	18.142	1.836	207	1.371	21.556
Associacions no federades	49.599	8.658	2.995	1.087	62.339
Centres d'estudis locals i comarcals	1.690	141	62	51	1.944
Fundacions	677	81	24	24	806
Federacions	-	327	28	-	355
Total tercer sector	70.108	11.043	3.316	2.533	87.000

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades sobre el tercer sector cultural proporcionades pel Gabinet Tècnic del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

Taula 11. Tipus de dedicació dels treballadors voluntaris del tercer sector cultural a Catalunya, en percentatge

	Esporàdica	Temps parcial	Jornada completa	No sap/ No contesta	TOTAL
Associacions federades	84,2	8,5	1,0	6,4	100,0
Associacions no federades	79,6	13,9	4,8	1,7	100,0
Centres d'estudis locals i comarcals	86,9	7,3	3,2	2,6	100,0
Fundacions	84,0	10,0	3,0	3,0	100,0
Federacions	-	92,1	7,9	-	100,0

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades sobre el tercer sector cultural proporcionades pel Gabinet Tècnic del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

Pel que fa a la distribució de personal remunerat i voluntari entre els diferents tipus d'entitats (vegeu annex, taules 6-13), el 80% dels treballadors remunerats i el 97% dels voluntaris es concentren en les associacions federades i no federades. Sent aquestes darreres les que registren un major percentatge de treballadors, que ascendeix al 55% i al 72% respectivament de la població total remunerada i voluntària. Quant a la distribució de treballadors remunerats en les associacions federades, el 62% de les entitats assenjala no tenir cap treballador remunerat i el 21% no conèixer aquesta dada. Així, només el 17% declaren tenir entre 1 i més de 10 treballadors a la seva entitat. La situació és bastant diferent en el cas dels treballadors voluntaris on el 45% de les entitats declara tenir entre

1 i 20 voluntaris. Pel que fa a les associacions no federades, un 87% assenyalen no tenir cap remunerat i només el 13% declara tenir entre 1 i més de 10 remunerats. Amb la xifra més elevada de treballadors voluntaris (62.339, el que representa el 72% del total), el 73% de les associacions no federades tenen entre 1 i més de 10 voluntaris.

Quant a l'anàlisi comparativa, tal i com s'observa a la taula 12, les organitzacions del tercer sector cultural representen al voltant de l'1,5% de les empreses de l'economia; el pressupost que gestionen equivaldria al 0,2% del VAB de l'economia catalana i els treballadors ocupats en el sector suposarien a l'entorn del 0,3% dels treballadors de l'economia catalana.

La comparativa amb el sector cultural posa de relleu com les entitats del tercer sector cultural tenen un pes equivalent al 18% de les empreses del sector i gestionen un pressupost proper al 15% de la facturació del sector cultural. Pel que fa al volum d'ocupació, si comparem els 11.915 treballadors remunerats del tercer sector cultural amb els 184.534 treballadors del sector cultural s'observa com els treballadors remunerats de les entitats del tercer sector cultural representen al voltant del 6,5% dels treballadors del sector cultural.

En relació amb el tercer sector social, les entitats del tercer sector cultural gestionen un pressupost equivalent al 8% del pressupost del tercer sector social, ocupen un 12% de treballadors remunerats i una mica més de l'equivalent a la tercera part (35%) de voluntaris del tercer sector social.

Taula 12. Dades comparatives del tercer sector cultural amb l'economia catalana, el sector cultural i el tercer sector a Catalunya

	Empreses/ Entitats	Pressupost		Ocupació Remunerada**	Ocupació Voluntària
		Total*			
Economia catalana	635.445	196.684.000.000		3.494.600	-
Sector cultural	53.034	3.104.100.000		184.534	-
Tercer sector social	7.503	5.500.000.000		100.000	248.119
Tercer sector cultural_supòsit 1	9.606	449.639.197		11.915	87.000
Tercer sector cultural_supòsit 2	9.606	477.550.856		11.915	87.000

Notes: *Les dades relatives a l'economia catalana són dades del VAB, les relatives al sector cultural són dades de facturació i per al tercer sector social s'han utilitzat dades sobre el pressupost (vegeu apartat de metodologia d'aquest treball).

**Les dades d'ocupació del sector cultural no permeten distingir entre treballadors remunerats i voluntaris.

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades sobre el tercer sector cultural proporcionades pel Gabinet Tècnic del Departament de Cultura

6.2. Valoració econòmica del treball voluntari del tercer sector cultural a Catalunya

Tal i com s'observava a les taules 10 i 11, al voltant del 80% dels treballadors voluntaris tenen una dedicació esporàdica en tots els tipus d'entitats, que arriba fins al 87% en el cas dels centres d'estudis locals i comarcals.

Per tal d'arribar a la valoració econòmica d'aquest treball voluntari, i tal com s'explicava en l'apartat 5.2, cadascuna de les dedicacions s'ha traduït en hores de treball, que s'han multiplicat per 5 dies setmanals i per 44 setmanes anuals. Els resultats, que es recullen a la taula 13, mostren com la dedicació diària és de 189.054 hores, que suposen un total de 41.591.968 hores anuals.

Taula 13. Hores de dedicació dels treballadors voluntaris del tercer sector cultural a Catalunya, en nombres absoluts

	Esporàdica	Temps parcial	Jornada completa	No sap/ No contesta	TOTAL
Treballadors voluntaris segons dedicació	70.108	11.043	3.316	2.533	87.000
Hores de treball per jornada	1,6	4,8	7,2	0,0	
Total hores voluntàries diàries	112.173	53.006	23.875	0	189.054

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades sobre el tercer sector cultural proporcionades pel Gabinet Tècnic del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

Atenent a la metodologia proposada en l'apartat 5.2, si el total d'hores diàries es divideix entre les 7,2 hores de treball que suposaria una jornada, això donaria com a resultat 26.258 llocs de treball a jornada completa. Prenent com a referència el salari mig anual d'un treballador remunerat a jornada completa en el sector serveis a Catalunya, que seria de 22.722,91 euros anuals, el valor econòmic d'aquests 26.258 treballadors voluntaris a jornada completa seria de 596.648.072 euros, xifra que doblaria el pes econòmic inicial del tercer sector cultural.

Tal i com s'observa en la taula 14, gran part d'aquest increment en els recursos generats en el tercer sector cultural correspon a les associacions no federades, que concentren al voltant del 75% del treball voluntari de tot el tercer sector cultural. Aquesta dada resulta lògica si es té en compte el nombre d'entitats, donat que les associacions no federades suposen gairebé el 70% del nombre total d'entitats del tercer sector cultural a Catalunya.

Taula 14. Valoració econòmica del treball voluntari per subsectors

	Esporàdica	Temps parcial	Jornada completa	TOTAL hores	TOTAL llocs treball	TOTAL valor voluntariat	TOTAL %
Associacions federades	29.027	8.813	1.490	39.330	5.463	124.125.158	20,8
Associacions no federades	79.358	41.558	21.564	142.481	19.789	449.663.666	75,4
Centres d'estudis locals i comarcals	2.704	677	446	3.827	532	1.2078.489	2,0
Fundacions	1.083	389	173	1.645	228	5.190.923	0,9
Federacions	0	1.570	202	1.771	246	5.589.836	0,9
Total tercer sector	112.173	53.006	23.875	189.054	26.258	596.648.072	100,0

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades sobre el tercer sector cultural proporcionades pel Gabinet Tècnic del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

Si afegim la valoració econòmica del treball voluntari als recursos generats pel tercer sector cultural, tal i com s'observa a la taula 15 es produiria un increment de més del doble del valor econòmic del tercer sector cultural a Catalunya, el que representaria gairebé un terç de la facturació del sector cultural empresarial, al voltant del 20% del volum econòmic del tercer sector social i el 0,5% del VAB de l'economia catalana.

Taula 15. Dades comparatives del tercer sector cultural amb l'economia catalana, el sector cultural i el tercer sector a Catalunya, amb el valor del treball voluntari inclòs

	Empreses/ Entitats	Pressupost Total*	Ocupació Remunerada**	Ocupació Voluntària
Economia catalana	635.445	196.684.000.000	3.494.600	-
Sector cultural	53.034	3.104.100.000	184.534	-
Tercer sector social	7.503	5.500.000.000	100.000	248.119
Tercer sector cultural_supòsit 1	9.606	1.046.287.269	11.915	87.000
Tercer sector cultural_supòsit 2	9.606	1.074.198.928	11.915	87.000

Notes: *Les dades relatives a l'economia catalana són dades del VAB, les relatives al sector cultural són dades de facturació i per al tercer sector social s'han utilitzat dades sobre el pressupost (vegeu apartat de metodologia d'aquest treball).

**Les dades d'ocupació del sector cultural no permeten distingir entre treballadors remunerats i voluntaris.

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades sobre el tercer sector cultural proporcionades pel Gabinet Tècnic del Departament de Cultura

Atenent a la importància econòmica dels diferents subsectors que configuren el tercer sector cultural, la taula 16 mostra com les associacions no federades concentren al voltant del 50% del pressupost total del sector, percentatge que s'allunya molt del 15% (supòsit 1) que sorgia en considerar només els pressupostos del sector (vegeu taula 2).

El 50% restant es reparteix fonamentalment entre les associacions federades (25%) i les fundacions (22%).

Taula 16. Dades econòmiques globals del tercer sector cultural a Catalunya, amb el valor del treball voluntari inclòs

	Pressupost Total Supòsit 1	Pressupost Total Supòsit 2	Valor Treball voluntari	TOTAL Supòsit 1	TOTAL Supòsit 2	TOTAL %***
Associacions federades	141.390.942	154.800.680	124.125.158	265.516.100	278.925.838	25,4
Associacions no federades	68.955.141	81.668.063	449.663.666	518.618.806	531.331.729	49,6
Centres d'estudis locals i comarcals	15.599.245	16.828.203	12.078.489	27.677.734	28.906.692	2,6
Fundacions**	219.458.568	219.458.568	5.190.923	224.649.491	224.649.491	21,5
Federacions	4.235.301	4.795.342	5.589.836	9.825.137	10.385.178	0,9
TOTAL TERCER SECTOR	449.639.197	477.550.856	596.648.072	1.046.287.269	1.074.198.928	100,0

Notes: ** En el cas de les fundacions no es presenten supòsits.

***Percentatge relatiu al supòsit 1.

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades sobre el tercer sector cultural proporcionades pel Gabinet Tècnic del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

7. Conclusions

Els diversos estudis i informes consultats sobre el valor econòmic del tercer sector han posat de relleu el potencial d'aquest sector a l'economia, en tant que generador d'ingressos, d'ocupació, de nous negocis, d'habilitats i competències, i de cohesió comunitària, tots ells elements d'una economia sostenible (GVA Grimley, 2010).

Més enllà de la contribució social del voluntariat cal, doncs, parlar també de la seva contribució econòmica, especialment destacable en un moment com l'actual de crisi econòmica i de major protagonisme de la societat civil en les esferes social, cultural i també econòmica.

Tot i les limitacions metodològiques, aquesta primera aproximació a l'estudi de l'impacte econòmic del tercer sector cultural a Catalunya s'ha fet mitjançant l'anàlisi de la seva dimensió econòmica i de la valoració econòmica del treball voluntari. Pel que fa al primer punt (vegeu taula 17), i prenent com a referència la hipòtesi més conservadora, les organitzacions del tercer sector cultural vindrien a representar al voltant del 1,5% de les

empreses del país; el pressupost que gestionen equivaldria al 0,2% del VAB de l'economia catalana i l'ocupació remunerada en aquest sector suposaria entorn al 0,3% dels treballadors de l'economia. La comparativa amb el sector cultural català posa de relleu com les entitats del tercer sector representen al voltant del 18% de les empreses del sector cultural i gestionen un pressupost equivalent gairebé al 15% de la facturació del sector privat amb afany de lucre. Pel que fa al volum d'ocupació, els treballadors remunerats del tercer sector cultural representen el 6,5% dels treballadors del sector cultural. En relació amb el tercer sector social, pressupostàriament el sector cultural sense afany de lucre representa al voltant del 8% del volum econòmic generat pel tercer sector social i ocupa el 12% de treballadors remunerats i el 35% de voluntaris del sector social.

Taula 17. Principals resultats de l'impacte econòmic del tercer sector cultural a Catalunya

Entitats	9.606
% respecte empreses de Catalunya	1,5%
% respecte empreses culturals	18%
Valor econòmic generat	450 milions €
% respecte VAB Catalunya	0,2%
% respecte facturació empreses culturals	15%
% respecte pressupost entitats tercer sector social	8%
Ocupació remunerada	11.915
% respecte ocupació Catalunya	0,3%
% respecte ocupació sector cultural	6,5%
% respecte ocupació tercer sector social	12%

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades proporcionades pel Gabinet Tècnic del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

Pel que fa al segon punt (vegeu taula 18), l'estimació del valor econòmic del treball voluntari ha més que duplicat els 450 milions d'euros generats pel tercer sector cultural (segons la hipòtesi més conservadora). Així, el treball voluntari té un impacte econòmic a l'economia catalana equivalent a quasi 600 milions d'euros. En termes relatius, això suposa gairebé un terç de la facturació del sector cultural empresarial, gairebé un 20% del volum econòmic generat pel tercer sector social i el 0,5% del VAB de l'economia catalana. Al voltant del 50% d'aquest valor és generat per les associacions no federades, que concentren una gran part del treball voluntari, mentre que el 50% restant es reparteix fonamentalment entre les associacions federades (25%) i les fundacions (22%).

Taula 18. Principals resultats de l'impacte econòmic del tercer sector cultural a Catalunya, amb el valor del treball voluntari inclòs

Valor econòmic generat	1.046,3 milions €
% respecte VAB Catalunya	0,5%
% respecte facturació empreses culturals	34%
% respecte pressupost entitats tercer sector social	19%

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades proporcionades pel Gabinet Tècnic del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

8. Referències bibliogràfiques

Ariño Villarroya, A. (septiembre-enero 2009). Articulación del Tercer Sector en España. Revista Española del Tercer Sector, n. 10.

Baró, E. [dir.] (2012) Determinació de les principals magnituds econòmiques i ocupacionals dels sectors culturals i creatius de l'economia catalana. Any 2010. Barcelona: Institut Català de les Empreses Culturals.

Canto, A.; López-Aróstegui, R. (2010). Libro Blanco del Tercer Sector de Bizkaia. Bilbao: Observatorio. Disponible a: <http://www.3sbizkaia.net>.

Centre d'Estudis de Temes Contemporanis, (CETC). (2003) Llibre blanc del tercer sector cívico-social. Barcelona: Generalitat de Catalunya.

Davies, L. (2004) Valuing the voluntary sector in sport: rethinking economic analysis, Leisure Studies, 23 (4): 347-364.

Edis (2010). Anuario del Tercer Sector de Acción Social en España. Madrid: Fundación Luis Vives.

European Volunteer Centre (CEV) (2006). Manifesto for Volunteering in Europe. Published by the European Volunteer Centre. Disponible a: http://www.cev.be/data/File/CEVManifesto_ES.pdf

European Volunteer Centre (CEV) (2008). Putting Volunteering on the economic map of Europe. Ljubljana, Slovenia. Final Report. Disponible a: http://www.cev.be/data/File/GA_Ljubljana_FINALReport.Complete.pdf

European Volunteer Centre (Centre Européen du Volontariat, CEV). (s.f.). Economic Value of Volunteering. Disponible a: http://www.cev.be/113-economic_value_of_volunteering-en.html

Fitoussi, J. P.; Stiglitz, J. E.; Sen, A. (2010). Rapport de la Commission sur la mesure des performances économiques et du progrès social. Disponible a: <http://www.stiglitz-sen-fitoussi.fr>.

Folia Consultores (2006). Plan Estratégico del Tercer Sector de Acción Social (2006 - 2009). Madrid: Plataforma de ONG de Acción Social.

Folia Consultores (2006). Retos del Tercer Sector de Acción Social: Diagnóstico para un Plan Estratégico. Madrid: Plataforma de ONG de Acción Social.

GHK Consulting (2010a). Study on Volunteering in the European Union. Bruselas: Educational, Audiovisual & Culture Executive Agency (EAC - EA). Directorate General Education and Culture (DG EAC). European Commission.

GHK Consulting (2010b). Country Report Spain. Volunteering in the European Union. Educational, Audiovisual & Culture Executive Agency (EAC - EA). Directorate General Education and Culture (DG EAC). European Commission.

GVA Grimley (2010). The economic significance of the third sector in Lincolnshire. Lincolnshire County Council.

Idescat (diversos anys) Enquesta anual de serveis. Disponible a: <http://www.idescat.cat/serveis/>.

Idescat (diversos anys) Enquesta de població activa. Disponible a: <http://www.idescat.cat/treball/epa>.

International Labour Organization (ILO) (2011). ILO Manual on the Measurement of Volunteer Work. Switzerland: International Labour Organization (ILO). Disponible a: http://ccss.jhu.edu/wp-content/uploads/downloads/2012/01/ILO_Manual_FINAL_English_1.4.2012.pdf

Johns Hopkins University (s.f.). Comparative Nonprofit Sector Project. Disponible a: Center for Civil Society Studies at the Johns Hopkins Institute for Policy Studies, <http://www.ccss.jhu.edu/index.php?section=content&view=9&sub=3>

Kendall, J.; Knapp, M. (2000). Measuring the performance of voluntary organizations, *Public Management Review*, 2(1): 105-132. Disponible a: http://is.muni.cz/el/1456/jaro2006/PVEKZD/um/1348696/Kendall_Knapp_2000_performan ceVO.pdf

Malin, A. (2009). Impact and evaluation in the UK third sector: reviewing literature and exploring ideas, Working Paper, n. 27, United Kingdom: Third Sector Research Centre.

Mas, P.; Pros, A. (2008). L'estat del tercer sector cultural a Catalunya. El lideratge de les federacions, una visió qualitativa. Barcelona: Gabinet Tècnic del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

Morales Gutierrez, A. C. (septiembre - diciembre 2009). Innovación 'abierta' en el Tercer Sector: el modelo organizativo 2.0. *Revista Española del Tercer Sector de Acción Social*, n. 13.

Observatori del Tercer Sector i Taula d'entitats del Tercer Sector de Catalunya (2009). Anuari 2009 del Tercer Sector Social de Catalunya. Observatori del Tercer Sector - Taula d'Entitats del Tercer Sector Social de Catalunya.

Observatori del Tercer Sector i Taula d'entitats del Tercer Sector de Catalunya (2011). Anuari 2011 del Tercer Sector Social de Catalunya. Observatori del Tercer Sector - Taula d'Entitats del Tercer Sector Social de Catalunya.

Oliván Villobas, C.; Ruiz Olano, J. M. (2003). El Tercer Sector en Aragón. Un análisis sociológico. Zaragoza: Consejo Económico y Social de Aragón.

Plataforma del Voluntariado de España (2011). Diagnóstico de la situación del voluntariado de acción social en España, Informes, Estudios e Investigación del Ministerio de Sanidad, Política Social e Igualdad.

Ruíz Olabuénaga, J. I. (2001). El voluntariado en el contexto europeo, Revista del Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales, n. 31, extra.

Salamon, L. M; Sokolowski, S. W.; Haddock, M. A. (2011) Measuring the Economic Value of Volunteer Work Globally - Concepts, Estimates, and a Roadmap to the Future, Annals of Public and Cooperative Economics, v. 82, n. 3, p. 217-252.

Sajardo Moreno, A. (1996). Análisis económico del sector no lucrativo. Valencia: Editorial Tirant lo Blanch.

Sajardo, A.; Serra, I. (2011) The Economic Value of Volunteer Work: Methodological Analysis and Application to Spain, Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly, v. 40, n. 5, p. 873-895.

Serra Yoldi, I.; Sajardo Moreno, A. (2007) La contribución del voluntariado de la Comunitat Valenciana en la contabilidad nacional. Valencia: FUNDAR - Tirant lo Blanch - Serie Debates Cuadernos de Solidaridad.

United Nations (2003) Handbook on Nonprofit Institutions in the System of National Accounts. United Nations publication Sales No. E.03.XVII.9 ST/ESA/ STAT/SER.F/91. New York, 2003. Disponible a: http://unstats.un.org/unsd/publication/seriesf/seriesf_91e.pdf

United Nations et al. (2008) System of National Accounts 2008. United Nations: New York. Disponible a: <http://unstats.un.org/unsd/nationalaccount/SNA2008.pdf>.

United States Bureau of Labor Statistics (2010) Volunteers by annual hours of volunteer activities and selected characteristics. Disponible a: <http://www.bls.gov/news.release/volun.t02.htm>.

Vidal, P.; Castiñeira, À.; Iglesias, M.; Miroso, M.; Villa, A. (2003). Libro blanco del tercer sector cívico-social en Catalunya. Documento de Síntesis. Barcelona: Colección Papers de Investigación OTS (Observatorio del Tercer Sector), n. 1.

Westall, A. (2009a). Business or third sector? What are the dimensions and implications of researching and conceptualising the overlap between business and third sector?, Working Paper, n. 26, United Kingdom: Third Sector Research Centre.

Westall, A. (2009b). Economic analysis and the third sector. Overview of economic analysis in relation to the third sector, Working Paper, n. 14, United Kingdom: Third Sector Research Centre.

9. Annexos

Taula 1. Estimació del pressupost de les associacions federades

	ENTITATS QUE RESPONEN L'ENQUESTA (En %)	ENTITATS QUE RESPONEN L'ENQUESTA (En valor absolut)	MITJANA PRESSUPOST PER ENTITAT QUE RESPON L'ENQUESTA SUPÒSIT 1	PRESSUPOST TOTAL ENTITATS QUE RESPONEN L'ENQUESTA SUPÒSIT 1	MITJANA PRESSUPOST PER ENTITAT QUE RESPON L'ENQUESTA SUPÒSIT 2	PRESSUPOST TOTAL ENTITATS QUE RESPONEN L'ENQUESTA SUPÒSIT 2
Més d'1.000.000	0	3	1.000.001	3.044.003	1.500.002	4.566.005
Entre 500.001 i 1.000.000	1	5	750.001	3.995.253	750.001	3.995.253
Entre 300.001 i 500.000	1	7	400.001	2.739.603	400.001	2.739.603
Entre 200.001 i 300.000	2	13	250.001	3.234.256	250.001	3.234.256
Entre 100.001 i 200.000	3	23	150.001	3.424.511	150.001	3.424.511
Entre 50.001 i 100.000	6	42	75.001	3.139.146	75.001	3.139.146
Entre 5.000 i 50.000	44	336	27.500	9.249.955	27.500	9.249.955
Menys de 5.000	38	290	2.500	724.708	2.500	724.708
ns/nc	6	42	331.875	13.890.644	394.375	16.506.584
TOTAL	100	761		43.442.079		47.580.021

	ENTITATS QUE RESPONEN L'ENQUESTA	POBLACIÓ (En valor absolut)	MITJANA PRESSUPOST POBLACIÓ SUPÒSIT 1	PRESSUPOST TOTAL POBLACIÓ SUPÒSIT 1	MITJANA PRESSUPOST POBLACIÓ SUPÒSIT 2	PRESSUPOST TOTAL POBLACIÓ SUPÒSIT 2
Més d'1.000.000	3	10	1.000.001	9.774.010	1.500.002	14.661.015
Entre 500.001 i 1.000.000	5	17	750.001	13.016.533	750.001	13.016.533
Entre 300.001 i 500.000	7	22	400.001	8.925.628	400.001	8.925.628
Entre 200.001 i 300.000	13	42	250.001	10.537.208	250.001	10.537.208
Entre 100.001 i 200.000	23	74	150.001	11.157.058	150.001	11.157.058
Entre 50.001 i 100.000	42	136	75.001	10.227.337	75.001	10.227.337
Entre 5.000 i 50.000	336	1.096	27.500	30.136.353	27.500	30.136.353
Menys de 5.000	290	945	2.500	2.361.097	2.500	2.361.097
ns/nc	42	136	331.875	45.255.718	394.375	53.778.450
TOTAL	761	2.479		141.390.942		154.800.680

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades subministrades pel Gabinet Tècnic del Departament de Cultura

Taula 2. Estimació del pressupost de les associacions no federades

	ENTITATS QUE RESPONEN L'ENQUESTA (En %)	ENTITATS QUE RESPONEN L'ENQUESTA (En valor absolut)	MITJANA PRESSUPOST PER ENTITAT QUE RESPON L'ENQUESTA SUPÒSIT 1	PRESSUPOST TOTAL ENTITATS QUE RESPONEN L'ENQUESTA SUPÒSIT 1	MITJANA PRESSUPOST PER ENTITAT QUE RESPON L'ENQUESTA SUPÒSIT 2	PRESSUPOST TOTAL ENTITATS QUE RESPONEN L'ENQUESTA SUPÒSIT 2
Més de 50.000	8	54	50.001	2.722.004	75.002	4.083.007
Entre 25.001 i 50.000	6	42	37.501	1.564.258	37.501	1.564.258
Entre 10.001 i 25.000	12	82	17.501	1.435.251	17.501	1.435.251
Entre 5.001 i 10.000	15	105	7.501	790.125	7.501	790.125
Entre 3.000 i 5.000	15	103	4.000	412.888	4.000	412.888
Menys de 3.000	44	311	1.500	466.464	1.500	466.464
Sense pressupost	1	6	0	0	0	0
ns/nc	1	4	16.857	59.591	20.429	72.216
TOTAL	100	707		7.450.582		8.824.210

	ENTITATS QUE RESPONEN L'ENQUESTA	POBLACIÓ (En valor absolut)	MITJANA PRESSUPOST POBLACIÓ SUPÒSIT 1	PRESSUPOST TOTAL POBLACIÓ SUPÒSIT 1	MITJANA PRESSUPOST POBLACIÓ SUPÒSIT 2	PRESSUPOST TOTAL POBLACIÓ SUPÒSIT 2
Més de 50.000	54	504	50.001	25.192.151	75.002	37.788.227
Entre 25.001 i 50.000	42	386	37.501	14.477.211	37.501	14.477.211
Entre 10.001 i 25.000	82	759	17.501	13.283.248	17.501	13.283.248
Entre 5.001 i 10.000	105	975	7.501	7.312.608	7.501	7.312.608
Entre 3.000 i 5.000	103	955	4.000	3.821.278	4.000	3.821.278
Menys de 3.000	311	2.879	1.500	4.317.129	1.500	4.317.129
Sense pressupost	6	52	0	0	0	0
ns/nc	4	33	16.857	551.515	20.429	668.362
TOTAL	707	6.543		68.955.141		81.668.063

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades subministrades pel Gabinet Tècnic del Departament de Cultura

Taula 3. Estimació del pressupost dels centres d'estudis locals i comarcals

	ENTITATS QUE RESPONEN L'ENQUESTA (En %)	ENTITATS QUE RESPONEN L'ENQUESTA (En valor absolut)	MITJANA PRESSUPOST PER ENTITAT QUE RESPON L'ENQUESTA SUPÒSIT 1	PRESSUPOST TOTAL ENTITATS QUE RESPONEN L'ENQUESTA SUPÒSIT 1	MITJANA PRESSUPOST PER ENTITAT QUE RESPON L'ENQUESTA SUPÒSIT 2	PRESSUPOST TOTAL ENTITATS QUE RESPONEN L'ENQUESTA SUPÒSIT 2
Més d'1.000.000	0	0	1.000.001	0	1.500.002	0
Entre 500.001 i 1.000.000	0	0	750.001	0	750.001	0
Entre 300.001 i 500.000	2	2	400.001	806.401	400.001	806.401
Entre 200.001 i 300.000	2	3	250.001	756.002	250.001	756.002
Entre 100.001 i 200.000	2	2	150.001	302.401	150.001	302.401
Entre 50.001 i 100.000	5	6	75.001	453.603	75.001	453.603
Entre 5.000 i 50.000	49	62	27.500	1.704.780	27.500	1.704.780
Menys de 5.000	33	42	2.500	104.874	2.500	104.874
ns/nc	7	9	331.875	2.968.957	394.375	3.528.083
TOTAL	100	126		7.097.018		7.656.143

	ENTITATS QUE RESPONEN L'ENQUESTA	POBLACIÓ (En valor absolut)	MITJANA PRESSUPOST POBLACIÓ SUPÒSIT 1	PRESSUPOST TOTAL POBLACIÓ SUPÒSIT 1	MITJANA PRESSUPOST POBLACIÓ SUPÒSIT 2	PRESSUPOST TOTAL POBLACIÓ SUPÒSIT 2
Més d'1.000.000	0	0	1.000.001	0	1.500.002	0
Entre 500.001 i 1.000.000	0	0	750.001	0	750.001	0
Entre 300.001 i 500.000	2	4	400.001	1.772.469	400.001	1.772.469
Entre 200.001 i 300.000	3	7	250.001	1.661.691	250.001	1.661.691
Entre 100.001 i 200.000	2	4	150.001	664.677	150.001	664.677
Entre 50.001 i 100.000	6	13	75.001	997.019	75.001	997.019
Entre 5.000 i 50.000	62	136	27.500	3.747.106	27.500	3.747.106
Menys de 5.000	42	92	2.500	230.513	2.500	230.513
ns/nc	9	20	331.875	6.525.768	394.375	7.754.726
TOTAL	126	277		15.599.245		16.828.203

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades subministrades pel Gabinet Tècnic del Departament de Cultura

Taula 4. Estimació del pressupost de les fundacions

	ENTITATS QUE RESPONEN L'ENQUESTA (En %)	ENTITATS QUE RESPONEN L'ENQUESTA (En valor absolut)	POBLACIÓ (En valor absolut)	PRESSUPOST TOTAL ENTITATS QUE RESPONEN L'ENQUESTA	MITJANA PRESSUPOST ENTITATS QUE RESPONEN L'ENQUESTA	PRESSUPOST TOTAL POBLACIÓ
Més de 5.000.000	2	3	5	71.991.000	23.997.000	123.968.502
Entre 1.000.000 i 5.000.000	9	15	26	28.166.000	1.877.733	48.501.852
Entre 500.000 i 1.000.000	12	20	34	13.763.000	688.150	23.699.886
Entre 100.000 i 500.000	27	44	76	10.863.000	246.886	18.706.086
Entre 50.000 i 10.000	13	21	36	1.537.000	73.190	2.646.714
Entre 10.000 i 50.000	25	41	71	1.067.000	26.024	1.837.374
Menys de 10.000	11	18	31	57.000	3.167	98.154
TOTAL	100	162	279	127.444.000	26.912.151	219.458.568

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades subministrades pel Gabinet Tècnic del Departament de Cultura

Taula 5. Estimació del pressupost de les federacions

	ENTITATS QUE RESPONEN L'ENQUESTA (En %)	ENTITATS QUE RESPONEN L'ENQUESTA (En valor absolut)	MITJANA PRESSUPOST PER ENTITAT QUE RESPON L'ENQUESTA SUPÒSIT 1	PRESSUPOST TOTAL ENTITATS QUE RESPONEN L'ENQUESTA SUPÒSIT 1	MITJANA PRESSUPOST PER ENTITAT QUE RESPON L'ENQUESTA SUPÒSIT 2	PRESSUPOST TOTAL ENTITATS QUE RESPONEN L'ENQUESTA SUPÒSIT 2
Més de 500.000	8	2	500.001	1.040.002	750.002	1.560.003
Entre 200.001 i 500.000	17	4	350.001	1.547.002	350.001	1.547.002
Entre 50.000 i 200.000	33	9	125.000	1.072.500	125.000	1.072.500
Menys de 50.000	42	11	25.000	272.995	25.000	272.995
TOTAL	100	26		3.932.499		4.452.500

	ENTITATS QUE RESPONEN L'ENQUESTA	POBLACIÓ (En valor absolut)	MITJANA PRESSUPOST POBLACIÓ SUPÒSIT 1	PRESSUPOST TOTAL POBLACIÓ SUPÒSIT 1	MITJANA PRESSUPOST POBLACIÓ SUPÒSIT 2	PRESSUPOST TOTAL POBLACIÓ SUPÒSIT 2
Més de 500.000	2	2	500.001	1.120.082	750.002	1.680.123
Entre 200.001 i 500.000	4	5	350.001	1.666.121	350.001	1.666.121
Entre 50.000 i 200.000	9	9	125.000	1.155.083	125.000	1.155.083
Menys de 50.000	11	12	25.000	294.015	25.000	294.015
TOTAL	26	28		4.235.301		4.795.342

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades subministrades pel Gabinet Tècnic del Departament de Cultura

Taula 6. Personal remunerat de les associacions federades

	ENTITATS QUE RESPONEN L'ENQUESTA (En %)	ENTITATS QUE RESPONEN L'ENQUESTA (En valor absolut)
Més de 10 remunerats	3	20
Entre 6 i 10 remunerats	2	16
Entre 2 i 5 remunerats	6	42
1 remunerat	7	55
Cap remunerat	62	470
ns/nc	21	158
TOTAL	100	761

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades subministrades pel Gabinet Tècnic del Departament de Cultura

Taula 7. Personal voluntari de les associacions federades

	ENTITATS QUE RESPONEN L'ENQUESTA (En %)	ENTITATS QUE RESPONEN L'ENQUESTA (En valor absolut)
Més de 50 voluntaris	3	23
Entre 21 i 50 voluntaris	6	48
Entre 11 i 20 voluntaris	10	79
Entre 6 i 10 voluntaris	20	149
Entre 1 i 5 voluntaris	15	115
Cap voluntari	1	8
ns/nc	45	339
TOTAL	100	761

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades subministrades pel Gabinet Tècnic del Departament de Cultura

Taula 8. Personal remunerat de les associacions no federades

	ENTITATS QUE RESPONEN L'ENQUESTA (En %)	ENTITATS QUE RESPONEN L'ENQUESTA (En valor absolut)
Més de 10 remunerats	2	16
Entre 6 i 10 remunerats	1	4
Entre 2 i 5 remunerats	5	34
1 remunerat	6	39
Cap remunerat	87	615
TOTAL	100	707

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades subministrades pel Gabinet Tècnic del Departament de Cultura

Taula 9. Personal voluntari de les associacions no federades

	ENTITATS QUE RESPONEN L'ENQUESTA (En %)	ENTITATS QUE RESPONEN L'ENQUESTA (En valor absolut)
Més de 10 voluntaris	27	188
Entre 6 i 10 voluntaris	21	151
Entre 2 i 5 voluntaris	22	155
1 voluntari	3	18
Cap voluntari	27	194
TOTAL	100	706

Taula 10. Personal remunerat dels centres d'estudi locals i comarcals

	ENTITATS QUE RESPONEN L'ENQUESTA (En %)	ENTITATS QUE RESPONEN L'ENQUESTA (En valor absolut)
Més de 10 remunerats	2	3
Entre 6 i 10 remunerats	2	3
Entre 2 i 5 remunerats	9	11
1 remunerat	8	10
Cap remunerat	60	75
ns/nc	19	24
TOTAL	100	126

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades subministrades pel Gabinet Tècnic del Departament de Cultura

Taula 11. Personal voluntari dels centres d'estudi locals i comarcals

	ENTITATS QUE RESPONEN L'ENQUESTA (En %)	ENTITATS QUE RESPONEN L'ENQUESTA (En valor absolut)
Més de 50 voluntaris	1	1
Entre 21 i 50 voluntaris	3	4
Entre 11 i 20 voluntaris	9	11
Entre 6 i 10 voluntaris	24	30
Entre 1 i 5 voluntaris	15	19
Cap voluntari	1	1
ns/nc	48	60
TOTAL	100	126

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades subministrades pel Gabinet Tècnic del Departament de Cultura

Taula 12. Personal remunerat de les fundacions

	ENTITATS QUE RESPONEN L'ENQUESTA (En %)	ENTITATS QUE RESPONEN L'ENQUESTA (En valor absolut)
Més de 250 remunerats	1	1
Entre 51 i 250 remunerats	3	5
Entre 11 i 50 remunerats	16	25
Entre 6 i 10 remunerats	9	14
Entre 2 i 5 remunerats	29	46
1 remunerat	17	28
Cap remunerat	26	42
TOTAL	100	161

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades subministrades pel Gabinet Tècnic del Departament de Cultura

Taula 13. Personal voluntari de les fundacions

	ENTITATS QUE RESPONEN L'ENQUESTA (En %)	ENTITATS QUE RESPONEN L'ENQUESTA (En valor absolut)
Més de 500	0	0
Entre 251 i 500 voluntaris	2	1
Entre 51 i 250 voluntaris	2	1
Entre 11 i 50 voluntaris	21	19
Entre 6 i 10 voluntaris	26	23
Entre 1 i 5 voluntaris	50	45
TOTAL	100	90

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades subministrades pel Gabinet Tècnic del Departament de Cultura